

CA VÈ CỤ SÁU

HIẾU TỰ CA

1 Mấy lời hiếu tự nói qua
Đề cho ai nấy trẻ già nhớ ơn.
Làm người sống ở thế gian,
Ai không đội đức cao san (sơn) nặng dày.
5 Nói sao cho hết cho rồi;
Biết bao khí huyết tài bồi cho ta:
Phân hồn thì Chúa sinh ra,
Xác này Chúa phó mẹ cha sinh thành.
Phụ tinh mẫu huyết đúc hình
10 Cho ta toàn vẹn mà sinh làm người.
Nói mà rơi hai hàng giọt lệ,
Lấy lưỡi nào mà kể cho xong.
Nặng nề chín tháng cưu mang,
Mặt thì tái mét võ vàng xanh xao.
15 Nằm trong như cắt như bào,
Bồi chưng khí huyết đúc vào thân ta.
Thê hình ngày tháng nhằn nha
Đúc dần từng thí cho ta thân này.
Tha hồ nặng nhọc đắng cay,
20 Trèo non vượt bể sao hay sánh bì.
Kiêng ăn kiêng ngủ e dè,
Mười ngày chín tháng những e sợ hoài.
Giàu ra cơm thuốc dưỡng thai,
Của ngon cơm trắng cá tươi bù chi.
25 Gian nguy bớt sợ gian nguy,
Bớt phân lo sợ những khi hiểm nghèo.
Khốn thay những cha mẹ nghèo
Kể sao cho xiết lắm chiều đắng cay!
Nhiều khi nhịn đói thân ngày,
30 Cơm đà không có chân tay rã rời.
Phải chăng mẹ đói mà thôi,
Âu là dễ chịu lần hồi cũng xong.
Khốn thay con đói trong lòng
Rộn ràng giã đập bên hông rộn ràng.
35 Mối mê rữ liệt bàng hoàng
Nặng nề khó nhọc mẹ mang nặng nề.
Rét như cắt đi làm thuê,
Lấy ai than lửa thuốc the đỡ đàn.

Dau con lòng mẹ như dần,
40 Kiêng khem nào biết đến thân là gì.
Trong lòng bào háo đôi khi,
Thèm thường một chút của gì muốn ăn.
Trăm tội tại sự khó khăn,
Đến điều ăn ổi ăn chanh đỡ thèm.
45 Mang con trong bụng không yên,
Bệnh sinh mẹ chịu lắm phen hiểm nghèo.
Nặng nề gánh vác leo trèo,
Kiêng thì mình đói hiểm nghèo đến con.
Xanh xao xương nát thịt mòn
50 Rồi ra chín tháng chỉ còn xác ve.
Mười ngày vong vóng trông nghe,
Những lo những sợ những e nỗi mình.
Tiêu hao khí huyết đã đành
Đến điều sống chết liều mình đáng cay.
55 Đủ kỳ hoa nở tróc tay,
Mẹ nhìn thấy mặt con đây mới mừng.
Lòng thương cơn mây cho bằng,
Giữ dè như trứng như vàng tróc tay.
Thương sao thương đã như say
60 Biết bao khó nhọc đáng cay tưởng gì.
Uớt mẹ dịch, ráo mẹ xê,
Mập mờ không nhấp đêm khuya canh tàn.
Nghe con khóc mẹ bàng hoàng,
Khi con ngủ, mẹ mới yên giấc hoè.
65 Lúc tháng hè, liền chân đưa võng,
Tiết đông ken, than nóng chẳng rời.
Kiêng khem chẳng một khí giờ,
Kiêng sai kiêng đẹn kiêng người lạ hơi.
Tả toi năm khúc tả toi,
70 Công ơn cha mẹ đất trời sánh ngang.
Giàu ra cơm cháo thuốc thang
Khó thì đói khát mới càng xót xa.
Của ăn cho sữa sinh ra
Trong nhà không có biết là làm sao.
75 Mẹ đói con bú như cào,
Như xắn như móc như đào ruột ra.
Không sữa con khóc oa oa
Lòng mẹ như vụn đôi ra hai hàng.
Con khóc lòng mẹ bàng hoàng,
80 Mắt rơi nước mắt tìm đàng nuôi con.
Mướn thuê công sức bới bòn
Cũ chưa đủ cũ còn non cũng liều.

Nặng tình hai chữ thương yêu,
Miễn là đủ sữa bấy nhiêu cam lòng.
85 Nâng niu diu dặt đèo bông,
Năm canh khắc khoải chóc mòng năm canh.
Con chơi cha mẹ mới đành,
Con đau cha mẹ tan tành khúc nhôi.
Khi con biết lẫy biết ngồi,
90 Con ăn con ngủ con chơi con bò.
Lòng mừng mừng lại thêm lo,
Mừng vì con khoẻ Chúa cho yên lành.
Thương yêu khuôn đúc thiên thành,
Còn lo còn sợ giật mình mai sau.
95 Dù hoa nở đã chắc đầu
Biết rằng như ý sở cầu hay chăng.
Mẹ cha một sợ một mừng,
Cân thăng bằng, nhắc thăng bằng cả đôi.
Trên thương con đã đến hồi,
100 Tập đi tập chững đứng ngồi nhơn nhơ.
Lúc chân nhắc, lúc tay giơ,
Cho con còn đại ngẩn ngơ học đòi.
Dạy đi dạy đứng dạy ngồi,
Dạy ăn dạy nói mở môi tập rên.
105 Con bập bẹ nói chưa nên,
Dạy con từng tiếng cho quen rõ ràng.
Con lững chững chạy xênh xang,
Lòng cha mẹ sợ nhỡ nhàng nước nôi.
Lòng không nguôi với con giờ phút,
110 Giờ mọi giờ, chăm chút với con.
Cứng giò con chạy lon xon
Chạy chơi nắng gió trẻ con bạn bè.
Nhớ con cha mẹ gọi về
Vảnh hai tai cối đồ hễ có nghe.
115 Đòi com đòi bánh lè nhè,
Của ngon nhịn miệng để dè cho con.
Khi con bảy tám đã khôn,
Thường thường sự khó đồ dòn mẹ cha.
Giật mình vì con lên hoa
120 Biết bao khó nhọc thói tha đêm ngày.
Tay nâng thịt thói trốc tay
Tồn bao công của thuốc thầy quản chi.
Trông mong từng cử từng kỳ,
Nghe dần từng thí từng thi nghe dần.
125 Động hơi con chẳng yên thân,
Lòng cha mẹ nát như dần vì con.

Lòng thương khắc khoải héo hon,
Gia tài mất hết vì con cũng đành.
Miễn là con được yên lành,
130 Cha mẹ thoả tình, công của thắm đầu.
 Áy là những cha mẹ giàu,
 Mà còn lận đận lo âu dường này.
 Thương thay nhà khó thương thay!
 Nuôi con lên đậu đắng cay muôn phần.
135 Con kêu mình chẳng yên thân,
 Một đồng chẳng có mà cân thuốc gì.
 Nhà nghèo bệnh lại gian nguy,
 Đã nhưng lại quế sâm quy mới hầu.
 Tay không biết mó vào đâu,
140 Cha phải đâm đầu lĩnh trước công non.
 Thương thay lòng mẹ ôm con,
 Cực ơi là cực núi non nào bằng!
 Con đau lòng mẹ bàng hoàng,
 Con kêu ruột bỏ lại càng rồi hơn.
145 Kê sao cho hết nguồn con
 Nhà nghèo cha mẹ nuôi con lúc này.
 Thiếu gì khổ sở đắng cay,
 Đông phân ôm trốc hai tay mà ngồi.
 Com ăn chẳng có thì thôi,
150 Thuốc men chẳng có ngậm ngùi với con.
 Mẹ ngồi hai suối chảy tuôn,
 Mắt cha cuộn cuộn như nguồn rừng xanh.
 Đói no chịu vậy cũng đành,
 Sao cho con khoẻ con lành thì hơn.
155 Thấy con bớt sự gian nan,
 Thì lòng cha mẹ đã quên các điều.
 Thấy con bệnh hoạn hiểm nghèo
 Thì lòng cha mẹ như thêu tấm sâu,
 Bể trời rộng lớn cao sâu,
160 Bỏ cân mà nhắc chưa hầu có ngang.
 Vô hình là tấm lòng thương,
 Ai cân ai nhắc ai lường được chưa?
 Lựa dần ngày tháng thoi đưa,
 Thường khi bé nhỏ ngây thơ đã đành.
165 Chín mươi tuổi đã trưởng thành,
 Lo toan nghề nghiệp tập tành cho con.
 Con trai mà có trí khôn,
 Nuôi thầy dạy dỗ cho con biết đường.
 Con ngu cũng phải lo lường
170 Lo cho con biết những đường phòng thân.

Con gái càng phải chu chuân,
Nữ công nữ tặc ân cần mai sau.
Ấy là những cha mẹ giàu
Còn cha mẹ khó lo âu dường nào.
175 Lo làm sao tính làm sao,
Tính mà không vào tính vẫn tính vợ.
Thẹn lòng thấy con người ta
Học hành chữ nghĩa văn hoa vuổi đời.
Con mình đói rách tả tơi
180 Cũng là kiếp người, cũng mẹ cũng cha.
Thiệt tha rất mực thiệt tha,
Con là khúc ruột rút ra rành rành.
Ở nhà nhịn đói không đành,
Phải cho đi ở ruột mình cắt đôi.
185 Chan chan đâu có xa xôi,
Nhà nghèo cha mẹ gấp đôi nhọc nhằn.
Đã thương mà lại tủi thân,
Tủi vì cũng kiếp phong trần như ta.
Con người bằng bầy bằng ba
190 Con mình chẳng một hoá ra tủi hoài.
Đã hay rằng phận rằng tài,
Nhưng lòng vốn những ngậm ngùi với con.
Lòng này cân với núi non,
Bên nặng bên nhẹ hãy còn lướt cân.
195 Chớ rằng mình có mình trần,
Gia tài cha mẹ khó khăn cho gì.
Làm người ở phải có suy,
Giàu có sánh thì hai giá khác xa.
Tuổi còn chừng độ mười ba,
200 Mười lăm mười tám cùng là đôi mươi .
Lại lo con đặng tính chơi,
Bầu bạn vuổi người hư mất nét na.
Mẹ thì dạy dỗ nhằn nha
Các việc trong nhà cách ở nét ăn.
205 Cha thì tối sớm bần khoăn,
Lo sao cho được thành thân sau này.
Ân cần các việc bề ngoài,
Dạy con cho biết làm người hẩn hoi.
Mẹ cha lo mãi chẳng rời,
210 Lo dần từng thí từng hồi chưa xong.
Gái kia vừa độ đào hồng,
Đem lòng kén chọn sàng đồng bạn cùng.
Trai khôn đến tuổi thành đồng,
Tìm nơi cháu giống con rồng định thân.

215 Biết bao khó nhọc phong trần,
Thương con nào tưởng đến thân là gì.
Của đưa đi, miệng cười ha hả.
Dâu rước về là thỏa mẹ cha.
Nam hữu thất, nữ hữu gia,
220 Ấy là chính bụng mẹ cha chóc mòng.
Gái chậm chồng, mẹ cha khắc khoải,
Sợ chỉ hồng se mãi buộc chân,
Muốn cho vện tiếng nữ thân,
Muốn cho con được ấm thân sau này.
225 Muốn cho mai liễu đông tây,
Muốn cho thành lữ thành bầy hợp hoan.
Thương con da nát thịt mòn,
Không hề có kẻ vuốt con thiệt thòi.
Thương con, ngồi trông mong từng lúc,
230 Con khôn thời nở khúc ruột gan.
Con mà đại vuốt thế gian,
Cha mẹ bàng hoàng bất rất năm canh.
Lòng thương khuôn đúc thiên thành,
Trông thấy con mình không bằng con ai.
235 Vụng ăn vụng ở kém tài
Thì lòng cha mẹ tả tơi muôn phần.
Làm con phải liệu lấy thân,
Biết lòng cha mẹ ân cần vì ta
Làm cho nở mặt mẹ cha
240 Thỏa lòng người, mới phải là đạo con.
Lòng thương đến nỗi héo hon,
Ví mà trông thấy đàn con vô tình:
Gái trai dâu rể bất bình
Thì lòng cha mẹ như hình giáo xiên.
245 Làm con phải nhớ đừng quên
Cũng cùng khúc ruột dưới trên mẹ mình.
Anh em mẫu huyết phụ tình,
Cũng là một máu nhà mình chớ ai.
Nữ nào muốn rẽ làm hai
250 Để lòng cha mẹ quan hoài không yên.
Làm người có hiếu mới nên,
Hiếu cùng nội ngoại tổ tiên ông bà.
Nhất là thảo kính mẹ cha,
Anh em hiệp hoà hiếu để thành thời.
255 Sắt cầm giây tiêu giây dài
Gãy nghe từng khúc người ngoài ngóng trông.
Làm cho cha mẹ thỏa lòng,
Đói no đành phận bỏ công sinh thành.

Thương con quên cả mắt mình,
260 Thấy con đói rách ruột hình giáo trâu.
Đã hay phận định khó giàu,
Lòng thương luống những lo âu khôn đành.
Thấy con mẹ khá no lành
Thì lòng cha mẹ thoả thênh khúc sầu.
265 Thương con từ cuối đến đầu,
Lại còn thương cháu lo âu toi bời.
Thương con thương một mà thôi,
Thương cháu gấp mười thương vẫn thương vợ.
Tài bồi cho các thất gia,
270 Lo cửa lo nhà bố mẹ vừa xong.
Phút đâu đàn cháu long đong,
Sức lại gắng sức ra công bù chi.
Chợ trần kẻ lại người đi,
Âm dương khép mở nhiều khi bất thường.
275 Cháu đứng đường, mồ côi cháu khóc,
Ông vuồi bà lặn lội thương ôi.
Thương con đã chán chưa rồi,
Quay ra thương cháu mồ côi đau lòng.
Trai goá vợ, gái goá chồng,
280 Thế gian đứt nối sợi hồng lại se.
Còn thương kẻ ở người về
Vàng còn xanh rựng nhiều khi ngậm ngùi.
Nhưng mà phép đũa có đôi,
Hòm kia có nắp phép nôi có vung.
285 Lại lo trai vợ gái chồng,
Cheo đi cưới lại của công tiếc gì.
Cười khúc khích, khóc hi hi,
Khóc vì một nỗi voi đi lối còn.
Cũng khi giọt ngọc chảy tuôn,
290 Bởi vì chẳng còn hương khói vắng tanh.
Đau lòng quả hầy còn xanh,
Bồng đâu gió đánh tan tành rựng ngay.
Phòng thân gậy chống trúc tay,
Phút đâu tâng hẳng rơi ngay mắt rồi.
295 Thương lay thương lút đứng ngồi,
Tâm thương như xé toi bời chưa xong.
Dựng nên cơ nghiệp còn mong,
Cho con yên phận thì mình mới yên.
Giàu thì trì thổ điền viên,
300 Cửa nhà đồ đạc bạc tiền quân phân.
Khốn thay cha mẹ khó khăn,
Thấy con thêm tủi bần hãn trăm chiều.

Khó nghèo cũng tấm thương yêu,
Chớ gì có của ít nhiều cho con.
305 Lòng thương hắt hẻo gầy mòn
Tủi mình đã vậy tủi con bẽ bàng.
Ứa hai hàng, châu rơi đứt nối,
Nghẹn giọng mình không nói mà thương.
Làm con ta phải suy lường,
310 Húng lòng cha mẹ mà thương mới là.
Công người đã sinh ra ta,
Mồ hôi nước mắt bằng ba nhà giàu.
Đức người ta đội trên đầu,
Ở cho có hiếu thì sau thiếu gì.
315 Thiên cao mà lại thánh ti,
Công đức báo tri là công đức to.
Lòng thương cha mẹ còn lo,
Đã hay có của để cho con rồi.
Khó khăn đành phận ngậm ngùi,
320 Giàu còn lo sợ bồi hồi không yên.
Thế gian thường khổ vì tiền,
Kẻ khen người ghét thế gian thường tình.
Khốn thay lại sợ con mình,
Đứa thì hoang túng đứa sinh bạc cờ.
325 Đứa ngu lại sợ mắc lừa,
Của nào đã chắc thì chưa chắc gì.
Đến điều lạy cho của đi,
Mà còn sinh sự gian nguy khó lòng.
Chết chiu cha mẹ uống công,
330 Hắt ngay xuống bể xuống sông một hồi.
Cũng có người, cha già mất sớm,
Mẹ dưỡng nuôi bú mớm một mình.
Biết bao khó nhọc công trình,
Giang sơn gánh cả một mình hai vai.
335 Dạy nuôi kìa gái nọ trai
Cũng nên tấm dẫn cả hai vòng tròn.
Biết bao cay đắng héo hon,
Biết bao tủi nhục vì con cố này
Gia đình một gánh trúc tay
340 Nào ai là kẻ đổi thay đỡ đàn.
Nhà giàu có, còn tủi thân
Phương chi nhà khó bóc trần hai tay
Nắng mưa mình chịu tầy tầy
Đội giới làm mướn trâu ngày nuôi con
345 Đêm thanh giọt ngọc chảy tuôn
Một mình vò võ thương con nhớ chồng

Người đời cũng đội trời chung
Sao mình riêng phận long đong một mình.
Nhờn thề rằng tử rằng sinh
350 Bây giờ lại trút một mình đắng cay
U ơ trai gái một bày
Nào ai là thầy dạy bảo dạy khôn
Lòng thương như chết chưa chôn
Mồ côi trông thấy đàn con âu sầu.
355 Nói thì đau, chẳng nói càng đau
Mẹ con nghi ngút cháo rau dập diu.
Con đói rách, mẹ nâng niu,
Một mình xe pháo chắt chiu một mình.
Biết mình rằng con đã sinh,
360 Đói no con cậy vào mình chớ ai.
Quản bao bể rộng sông dài,
Miễn con khỏi đói thì thôi tưởng gì.
Khốn thay gặp lúc gian nguy,
Con đau con bệnh mẹ đi không đành.
365 Mẹ một mình ôm con ngời đầy,
Thuốc muối cơm biết lấy vào đâu.
Áp ôm một bề thăm sâu,
Con kêu khóc mẹ, mẹ đau như dần.
Tủi thân lắm nỗi tủi thân,
370 Khóc mà liệu dần cơm thuốc cho con.
Trên thương ba bảy vuông tròn,
Cũng nai sức rộng muối con mọi bề.
Hữu gia hữu thất chính tề,
Gái trai học tập các nghề lập thân.
375 Biết bao bể ái sông ân,
Cân nào nhắc được cho cân chặng là.
Đã sinh ra kiếp đàn bà,
Gặp cơ hội ấy mới là gian truân.
Bây giờ trai gái thành thân,
380 Có suy chặng nhẽ về ân ái này?
Trời cao bể rộng đất dày,
Cả ba sánh lại chưa tày cả ba.
Đến khi cha mẹ đã già,
Bao nhiêu sức lực xương da gầy mòn.
385 Quét vun đổ dốc cho con,
Cha mẹ chỉ còn xác tựa xác ve.
Đầu thường đong lại đong đi,
Một bác một chì nhẹ nhõm như lông.
Trừng trừng hai mắt ngóng trông,
390 Để cho trai gái đền công sinh thành.

Lót xác mình là của cha mẹ,
Phải lo lường san xẻ đền công.
Tính lần ghi lấy làm lòng,
Hắn không cha mẹ thì không có mình.
395 Mười ngày chín tháng chưa sinh,
Ai mang nặng nhọc, mẹ mình chứ ai.
Đến khi ra khỏi bào thai,
Không cha không mẹ nào ai giữ dè.
Bây giờ khôn lớn dè huè,
400 Vợ con riu rít giờ nghề vong ân.
Mẹ già cha yếu nhọc nhằn,
Một ngày đã được mấy lần đỡ nâng.
Ba năm tay bế tay bưng,
Công cao nghĩa cả mấy từng núi non.
405 Bây giờ định tình thần hôn
Đem lòng thương vợ thương con quên rồi.
Khi biết lẫy, khi biết ngồi,
Mẹ cha xem xóc từng hồi vuốt ta.
Khi chập chững bước dò la,
410 Ấy ai gìn giữ cho ta yên hàn.
Nào khi khóc nào khi hờn,
Lại khi éo náu cùng con lè nhè.
Người ngoài ai dễ không nghe,
Đòi sao cho được mẹ cha dỗ mình.
415 Đêm đông than lửa năm canh,
Đèn chong suốt sáng cho mình chơi đêm.
Đến khi biết đói biết thèm,
Lỡ ra mẹ vắng phải đem bú nhờ.
Lạ hơi giấy giỡn khóc la,
420 Mẹ về, tay níu tay co mới mừng.
Nào khi chập chững lằng lằng,
Nhấp chân từng bước tay nâng đỡ dần.
Mẹ cha lỡ bước quá chân,
Tắc lòng khắc khoải tần ngần nhớ con.
425 Bây giờ già yếu gầy mòn,
Trông con chẳng thấy mặt con đũa nào.
Vắng tiếng hỏi, vắng tiếng chào,
Khác nào ngọn đuốc tiêu hao cháy tàn.
Thương con chẳng nở thở than,
430 E con mang tiếng, thế gian chê cười.
Lòng thương cha mẹ không rời,
Cớ sao nở chặt đứt đôi lòng người.
Sớm thăm tối hỏi chớ ngại,
Lòng mình buộc với lòng người khăng khăng.

435 Đâu mình đong sao cho bằng,
Đâu người khi trước đã đong cho mình.
Miễn là ăn ở hết tình,
Báo đức sinh thành phải đạo làm con.
Nhớ khi trứng nước hãy còn,
440 Ba năm chín tháng xương mòn thịt tan.
Biết bao khó nhọc gian nan,
Công lao dưỡng dục lo toan cho mình.
Bây giờ chớ chút làm thinh,
Tán hết xương mình chưa đủ đền ơn.
445 Phải đem chữ hiếu mà chôn
Vào lòng cho chặt trí khôn chớ rời.
Chân tay đi đứng thành thói,
Miệng ăn giọng nói điệu chơi tiếng cười.
Nói từ chân tóc kẽ tai,
450 Mặt hàm mũi miệng nào ai cho mình.
Thật là cha mẹ sinh thành,
Đủ dầu đủ đốt cho mình chớ ai.
Công sinh đã chẳng quản nài,
Lại còn lo lắng tài bồi cho ta.
455 Thế gian nhời ví thật thà,
Rằng con như bóc mẹ cha lột mình.
Hoá ra không phải của mình,
Là của cha mẹ đã sinh rõ ràng.
Ai suy nhời ấy cho tường,
460 Cũng nên một sách một chương dạy mình.
Rằng công cha mẹ sinh thành,
Thì ta lại lấy xác mình đền công.
Sinh thành như bể mênh mông,
Nói dài dài quá ít không đủ nhời.
465 Kể từ con mắt con người,
Bởi đâu mình có, bởi người chứ ai.
Trông ta, trông từ trong thai
Trông cho đến biết gái trai mới đành.
Trông cho đến lúc sinh thành,
470 Các điều đau đớn thấy mình liền quên.
Trông cho con được bằng an,
Cả đời con mắt như liền vuổi con.
Khi còn ngậy thơ trứng nước,
Trông làm sao cho được yên lành,
475 Khi con đến tuổi trưởng thành,
Lại trông con được nổi danh vuổi đời.
Thấy con đau khóc thì rơi,
Hai hàng thánh thót tả tơi hai hàng.

Thấy con khó đòi bàng hoàng,
480 Thấy con ngu dại lại càng thiết tha.
Bây giờ cha mẹ đã già,
Trông con báo bổ mới là đạo con.
Trông coi miếng ngọt miếng ngon,
Để người bổ sức gầy mòn vì ta.
485 Trông coi nét mặt nước da,
Thấy chùng người yếu thuốc the cho người.
Trông coi chôn nằm chôn ngòi,
Hễ mà rếch rác lau chùi sửa sang.
Nghiêm đông coi lửa coi than,
490 Tháng hạ coi quạt người yên giấc hoè.
Lắng mà nghe trông nom từng tí,
Buổi thần hôn xe ý mà coi,
Bởi chung cha mẹ nhiều người
Thấy con lại nể nín ngòi làm thình.
495 Mắt người để ra mắt mình,
Cho nên càng phải hết tình trông coi.
Họa là tình chút đèn bồi,
Công non công bể công trời thí chẳng.
Chớ điều mắt vược mắt lắng
500 Chớ điều trông trộ nghiêng răng chau mày.
Mẹ cha giọt vắn giọt dài,
Mắt mình bạc phếch mắt người hồ ngơ .
Bây giờ nói đến hai tai,
Phải nghe chữ hiếu mà cài vào đây.
505 Lắng nghe kể lại từng ngày,
Ta còn bé nhỏ tai người đình ninh.
Lắng nghe từ lúc sơ sinh,
Nghe lắng con mình cất khóc oa oa.
Ba năm nghe ngóng dần dà,
510 Hễ khi ta khóc mẹ cha giật mình.
Năm canh trông suốt chực rình,
Nghe con ọ ọ thương tình dậy ngay.
Nghe đêm chưa chán lại ngày,
Mẹ cha sẵn sóc đổi thay từng hồi.
515 E con nói chẳng nên nhời,
Bệnh thì chỉ khóc mà thôi, biết gì.
Nghe từng hơi thở mà đi,
Không nghe thì sợ nhiều khi nhỡ nhàng.
Nghe con khi uống thuốc thang,
520 Cha mẹ lại càng lắng mãi không ngơi.
Khi nghe con ngủ con chơi,
Nghe đủ mọi nhời con khóc con reo.

Nghe con bập bẹ nói theo,
Lắng nghe từng điều, mọi lúc cùng nghe.

525 Nghe con bệnh nạn gian nguy,
Thôi thì cha mẹ kể chi đến mình.

Nghe con được sự yên lành
Ruột gan cha mẹ như hình chùm hoa.

Nghe con đói rách xót xa,
530 Nghe con no ấm mẹ cha lòng mừng.

Nghe con ngu tối ngập ngừng,
Nghe con sáng dạ sáng lòng mới vui.

Nghe con lữ bước xa khơi,
Hai mắt sứt sùi đứng cửa trông ra.

535 Nghe con huynh đệ bất hoà,
Nghe con không được thất gia yên lành.

Không nghe thì bụng không đành,
Nghe ra trong bụng buồn tanh tả buồn.

Nghe con ít ỏi trí khôn,
540 Phần xác phần hồn không biết lo toan.

Tai nghe hai mắt ứa giàn,
Ra như hai suối chứa chan mạch sầu.

Nghe con phải sự lo âu,
Tai bay vạ gió ở đâu tuồn vào.

545 Bụng như cào, tai nghe mắt khóc,
Đêm năm canh trằn trọc vì con.

Nghe mà lòng bụng héo hon,
Là khi nghe biết rằng con bạc tình.

Nhời khôn cha mẹ thì khinh,
550 Những nhời dạy vợ thì binh rầm rầm.

Hãy vấn tâm: khi còn bé nhỏ,
Nghe nhời ai dạy dỗ hôm mai?

Khóc thì cha mẹ rĩ tai,
Ru mình cho nín nào ai bây giờ.

555 Nỡ nào bác mặt làm ngơ
Nhời cha mẹ bảo hững hờ làm thỉnh.

Khi xưa tiếng lạ mình khinh,
Tiếng cha mẹ mình cuộn cuộn theo đuôi.

Bây giờ lấy được vợ rồi,
560 Lắng tai nghe tiếng vợ xui phụ tình.

Vì sự bênh lấy nhời vợ nói,
Hoá sinh điều ánh ỏi xôn xao,

Làm cho cha mẹ tiêu hao,
Vi con ở bạc như dao đâm lòng.

565 Mẹ cha dạy bảo tai chong,
Như hai tai cối mà không nghe gì.

Lạ thay bắc nặng hơn chì
Là điều trái ngược bởi vì đắm yêu.
Làm trai ở cho biết điều,
570 Thường tình yêu vợ là yêu thật thà,
Bất nó vâng lời mẹ cha,
Minh ăn ở trước để hoà làm gương.
Hay đâu mình lại mở đường,
Cho nên nó càng lũng bùng tại ai.
575 Mẹ cha thở vắn than dài,
Nghĩ rằng duyên đẹp phận hài cho con,
Rước về định tinh thần hôn,
Nào ngờ đến nỗi giang sơn tan tành.
Nghĩ lòng buồn lại buồn tanh
580 Ai ngờ chì nhẹ thên thên đường này!
Sinh nuôi sánh vuôi cao dày,
Bây giờ eo óc tiếng đầy tiếng voi.
Bụng tai giả điếc làm đui,
Bụng tai không được vuôi nhời ong ve.
585 Làm trai nghe cho biết nghe,
Cho rằng vợ phải cũng đe mới vừa.
Nhớ rằng mình lúc ngậy thơ,
Nghe ai hơn tiếng mẹ cha gọi mình.
Đền bồi cho xứng công trình,
590 Mẹ cha nghe lắng về mình bấy nay.
Tai này hỏi thử tai ai,
Có phải mình cài vào đấy được chăng.
Đã biết rằng là tai cha mẹ
Thì phải dùng trả nợ người sinh.
595 Làm người mà ở bạc tình,
Đội gùi đập đất như hình giống muông.
So đo dùng thứ thước vuông,
Nhắm trông từng thí hoạ vuông chẳng là.
Bây giờ ta lại dần dà,
600 Nói hai lỗ mũi mẹ cha sinh thành.
Mẹ cha chịu mùi hôi tanh,
Từ ngày sinh đẻ ra mình biết bao.
Nhất là lúc đậu thủy bào,
Thối tha còn thứ thối nào thối hơn.
605 Nhiều khi cha mẹ ngồi ăn,
Mình đà đại tiểu ra khăn áo người.
Vì thương không ngửi thấy mùi,
Thối tha hôi hám mũi người như không.
Khi mình sài chốc rọt ung,
610 Máu me nhớp nhúa người không tòm gì.

Khi mình mũi dãi trít tri,
Mình còn ngậy dại biết gì là đâu.
Ai chùi ai tắm giặt lau,
Cho mình sạch sẽ mà hầu quên ơn.
615 Cớ sao chẳng xét nguồn cơn,
Vì đâu cha mẹ phải hôn hít mình.
Người ngoài ai thấy cũng kinh,
Lấy làm tởm lợm như hình nhóp nhơ.
Hỏi rằng mình đã có ưa
620 Được hơi người khác hay chưa lọ người?
Hít hôn cha mẹ không ngại,
Bởi vì hơi người san sẻ cho ta.
Hơi nhà vả lại máu nhà,
Rõ ràng là mũi mẹ cha sinh thành.
625 Hơi người cũng là hơi mình,
Cớ sao mà tởm mà kinh hơi nhà.
Người đời hễ đến tuổi già,
Thời sinh lười lẫm khề khà tanh hôi.
Làm con phải giữ phải coi,
630 Đổi quần thay áo cho người liên liên.
Chôn ăn chôn ở cần quyền,
Lau chùi quét tước đừng quên bao giờ.
Nuôi tuổi già một ngày thanh thả,
Trước tam công đổi chả ai nghe.
635 Ném phân chẳng chút rứt rề,
Đã không mè hè lại lấy làm vui.
Nhớ khi ta mũi sứt sùi,
Cùng khi nhóp nhúa ai chùi cho ta.
Bây giờ đòi chút thối tha,
640 Hay đờm cha mẹ khạc ra ít nhiều,
Hai mắt chau, lấy làm tởm gớm,
Tát bể này hết thấm vào đâu.
Cũng khi lại tị nạnh nhau,
Đứa thì lắc đầu đứa giở vạt theo.
645 Yêu mình ai chẳng là yêu,
Hãy suy một điều mình có bởi đâu?
Mình về sau, muốn con có hiếu,
Thì bây giờ làm kiêu làm gương.
Bắc cầu cho tốt dịp dàng,
650 Để cho con cứ một đàng theo sau.
Không xa đâu, kiên bò miệng chén,
Quanh quần đây nó đến bấy giờ.
Công bằng chân tóc kẻ tơ
Mình đà đong trả mẹ cha đâu nào,

655 Sau này con cái đong vào
Cũng một đầu ấy tơ hào chẳng sai.
Bây giờ nói đến miệng môi,
Nói không muốn nói mà thôi không đành.
Môi ta cha mẹ sinh thành,
660 Ra như bóc lấy môi mình cho ta.
Môi mẹ cha môi son lật phếch,
Ai là người biện bạch cho ta?
Bởi chưng khí huyết mẹ cha,
Sẻ san mà đúc thân ta đây này.
665 Và trong chín tháng mười ngày,
Nặng nề khó nhọc đắng cay e dè.
Đồ ăn bùi ngọt của gì,
Ăn sinh khí huyết mình thì phải e.
Lại còn nhà khó gian nguy,
670 Nào có của gì ăn trầu ăn than.
Có của mà chẳng dám ăn,
Hay là ăn trầu ăn than ích gì.
Môi nào mà chẳng lật đi,
Kẻ làm con cái phải ghi vào lòng.
675 Biết bao là sức là công,
Ta mới lọt lòng cất tiếng oa oa.
Mẹ cha liên miệng với ta,
Thôi thì chẳng được ngơi ra lúc nào.
Ru ta tiếng thấp tiếng cao,
680 Hôn ta cũng chẳng lúc nào là không.
Ba năm ríu rít đèo bông
Lúc dỗ ta lặng lúc không lại cười
Lúc ta chơi, mẹ cha ha hả
Lúc ta đau, méu cả và hai
685 Lúc thờ dài, thấy ta chưa khỏi
Cũng nhiều khi đến nỗi khóc thầm
Nỉ non môi miệng ba năm
Rời ra thôi lại kỳ cầm dạy nuôi.
Của ngon khi đã bén mùi
690 Mẹ cha nhịn ngọt sẻ bùi tiếc chi.
Mớm dần khi một thí thì
Nhiều khi dỗ chán chẳng thì mới ăn
Lại khi con bệnh gian nan
Dỗ con uống thuốc như van rầy rà
695 Lớn khôn ngày một dần dà
Trong vòng lên bốn cùng là lên năm.
Tay táy máy chân lăm chằm
Lửa đang trong bếp cũng đâm ngay vào

Nhiều khi bò cả xuống ao
700 Cha mẹ thét gào vánh tai cối lên.
Chân tay chẳng lúc nào yên
Nhiều khi cha mẹ kêu lên giật mình
Dao dùi sắc nhọn chẳng kinh
U ơ nào biết hại mình là chi
705 Cha mẹ giật lấy cất đi
Thì lại níu ghì giữ lấy mà chơi.
Nhiều khi thí đồ hết hơi
Tay mới chịu rời mắt vẫn trông theo
Nhất là những chốn cheo leo
710 Tay níu chân trèo ngã lại khóc dai
Tại mình nào phải tại ai
Mẹ cha đánh đất cho rời mới yên
Nhiều khi chọc vách bẻ phen
Đánh chất, đánh chuồn, chơi đất nặn chim.
715 Mẹ đi tìm gọi về lại khóc
Cha hết hơi khoảng khoắc mới về
Trời mùa hè chang chang dãi nắng
Mẹ cha kêu cũng chẳng quay đầu
Nhiều khi lại đánh lẫn nhau
720 Rồi thì ôm đầu chạy về làm thơ
Ra như cha mẹ chực chờ
Khô hầu ráo giọng mọi giờ với con
Lúc nỉ non làm thơ làm nũng
Lúc vui chơi lũng búng dễ người
725 Đến khi nói đã nên nhờ
Mẹ cha dạy dỗ hết hơi tập rèn
Dạy cho quen gọi cha gọi mẹ
Gọi anh gọi chị gọi ông gọi bà
Dạy dần dà cách ăn cách nói
730 Cách kêu cách gọi cách đứng cách ngồi
Mẹ cha mỗi miệng mỗi môi
Dạy việc đạo đời hiếu nghĩa cho con
Việc phân hồn trước dạy làm đầu
Kêu Giêsu Thánh mẫu Quan thầy
735 Kinh hằng ngày sự cần phải học
Mẹ dạy con trần trọc hôm mai
Việc bề ngoài liệu chừng tùy tuổi
Cha dạy con hết nổi đại khôn
Việc phân hồn xưng tội đầu hết
740 Dạy làm sao con biết dọn mình
Thật chí tình là lòng cha mẹ
Móc mọi điều cận kề dạy con

Bây giờ con đã cả khôn
Thế nào là hiếu, con chôn vào lòng
745 Để hầu trả nghĩa đền công
Mẹ cha dạy dỗ hết lòng thương con.
Già nua hơi sức chẳng còn
Xác người rũ liệt gầy mòn vì ai
Dạy ta người đã hết hơi
750 Miệng người đã sái không nơi lúc nào
Lúc thì nói nhỏ thì ào
Lúc thì thủ thi thấp cao mọi giờ.
Dỗ ta dỗ lúc ngây thơ
Dạy ta thì dạy mọi giờ chung thân
755 Nợ này là nợ đồng lần
Liệu mà trả lại cho cân thăng bằng.
Chớ điều nặng nhẹ tri trăng
Chớ điều lũng bưng vùng vàng cãi đôi
Chớ điều nói một đối mười
760 Biết rằng người dỗ mà thôi vuôi mình
Phải xét tình so đo cho phải
Chớ nửa nhời đối cãi tri tro
Bấy lâu người đã dạy cho
Biết nhân biết nghĩa biết lo biết lường.
765 Chớ nào người đã dạy đường
Ở ăn bạc bẽo mà giương cổ cò
Cho ăn no, tìm đàng mở mắt
Sánh nhời này rất thật chẳng sai
Miệng người dạy dỗ hôm mai
770 Có sao lại chẹn họng người phải chưa
Mình ngày xưa khóc to khóc nhỏ
Người chỉ ru với dỗ mà thôi
Bây giờ sao lại đối nhời
Đâm hông chọc tức cho người tử thân
775 Đã biết ơn, liệu mà trả lại
Phải trình thưa mềm mại mới hay
Miệng người dạy dỗ từ ngày
Mình còn bập bẹ đến nay chưa rồi
Sao mà mình lại cướp nhời
780 Như bung miệng người chẳng được nói ra
Chớ thì người dạy từ xưa
Chữ hiếu chữ nghĩa bây giờ ở đâu?
Phải dùng chữ hiếu làm đầu
Để mà đội đức cao sâu nặng dày
785 Đâu đong đầy đâu, người đong trước
Hắn lòng người cũng ước đâu sau.

Công nuôi cũng lắm thâm sâu
Phải suy cho chín trước sau mà đèn
Biết mấy phen mẹ cha nhịn miệng
790 Vì sợ con khóc tiếng thâm sâu
Mình ăn cơm người ăn rau
Chớ vừa nói đến mà đau sứt sùi
Thường tình ai chẳng ngậm ngùi
Mình ăn nở để người ngồi nhịn tong
795 Ví dù mình hãy tay không
Âu cũng nguôi lòng bớt sự bần hăn
Người tui thân vì mình cũng khá
Vợ cùng con ha hả ăn chơi
Nào là miếng ngọt miếng bùi
800 Mất trông lòng lại ngậm ngùi tui thân
Lúc khăn khăn nuôi con vất vả
Rầy già nua con chả đoái hoài
Xương da che bọc bề ngoài
Nghĩ mà thấm thía với đời tui thân.
805 Vợ con ăn cha mẹ ăn
Ít là trả lại đồng cân cho bằng
Làm con chớ chớ đừng đừng
Tay mình là máy mà bụng mắt trời
Người đời cho phải người đời
810 Nếu không chữ hiếu thì thôi còn gì.
Chớ điều tàn tiện, cò kè
Già nua thèm nhạt của gì muốn ăn
Dù khó khăn cũng phải tìm kiếm
Chớ hơi tăm hi tiếng bần hăn
815 Đền cơm đền bánh mình ăn
Lúc cha mẹ đói cực thân nuôi mình
Phải hết tình dưỡng nuôi cha mẹ
Để đền ơn san sẻ ngọt bùi.
Chớ coi người như là con ở
820 Nuôi thì nuôi chẳng chớ gọi là
Ra công nâng giắc mẹ cha
Người yếu người già, già yếu tại đâu?
Cũng đừng điều chánh tị nhau
Những rằng nuôi chóng nuôi lâu thiệt thời
825 Mười con người nuôi cả mười
Nhường cơm xẻ áo chẳng hơi phàn nàn
Bây giờ nay tính mai bàn
Chia nhau nuôi thảng lại toan nuôi ngày
Người đắng cay chẳng còn muốn sống
830 Những mơ màng chết chóng cho rồi

Mình già tuổi yếu chỉ ngồi
Trông con làm vậy thì thôi trông gì
Lại đến khi mẹ cha bệnh yếu
Phải hết lòng lo liệu thuốc the
835 Lắng mà nghe bệnh người giây phút
Chớ hững hờ mấy chút thờ ơ
Chớ điều chộp mắt bỏ qua
Gặp chẳng hay chớ như là người dung
Mắt người sung, miệng người mếu
840 Nghĩ lúc mình túng thiếu nuôi con
Mồ hôi nước mắt bới bòn
Đã com lại thuốc cho con yên lành
Bây giờ con cái nuôi mình
Tị nhau hơn thiệt như hình báo cô
845 Ăn ngon và nuốt làm sao được
Cầm bát com chan nước mắt đầy
Rớt hèn như đũa ăn mày
Cho ăn làm vậy nó ngánh mặt đi.
Hãy xem khi người nào tình nghĩa
850 Đến chơi nhà ta kể một nhời
Vô tình chạm đến ý người
Com bung chắc hẳn ta mời không ăn.
Vì là miếng thực cực thân
Ai người ở trần cũng vậy mà thôi
855 Phương chi con cái đôi hồi
Cha mẹ nào ngồi mà chẳng cực thân.
Con có thân một mừng một sợ
Mừng vì người trảng thọ khang ninh
Nuôi người đền công nuôi mình
860 Cây cao bóng cả rập rình cháu con
Song mà lại sợ đến con
Phi thường nhất đán cao sơn đùng đùng.
Cây muốn lặng gió đánh rung
Châu rơi bốn bể đứng trông ngậm ngùi
865 Nghĩ ra thì sự đã rồi
Ôm lòng mà khóc cả đời bằng không
Gì bằng chín chữ in lòng
Nhằm từng chữ một, đến công chân chân
Bây giờ ta lại nói dần
870 Các điều báo hiệu về chân tay này
Chân chân ai, tay tay ai?
Chẳng phải của người sinh đẻ ra ru?
Đã rằng của người sinh ra
Dùng mà báo bổ mới là đạo con

875 Khi ta còn ngây thơ bé nhỏ
Tay mẹ cha có bỏ rời ru
Bé mà ngồi chu chu chăm chăm
Ta ngủ thì không dám động thân
Sẽ máy dầm liệu chùng đưa vông
880 Mạnh ra thì sợ động đến con
Chân tay da nát thịt mòn
Chỉ vì một nỗi bé con đêm ngày.
Bé đi cho chán bé ngồi
Đứng mà còn khóc thì thôi bé nằm
885 Tróc tay một chốc ba năm
Lúc mẹ bé nằm lại gói đầu tay.
Ba năm mấy lúc bé lên
Ba năm đặt xuống mấy phen nhọc nhằn
Mẹ cha chân đã mỏi chân
890 Một đêm chỗi dậy mấy lần lửa than
Năm chưa yên đã dậy xong xóc
Dậy đốt đèn lại sắc thuốc the
Nhiều lần nhớ nhớp trít tri
Mẹ cha lại phải thay đi đổi vào
895 Khôn nhà nghèo lấy chi thay đổi
Lòng mẹ cha đến nỗi giảm già
Vui lòng chân dịch tay xê
Tấm thương che lấp hết đi các mùi.
Mẹ cha như đứa tôi đòi
900 Đêm ngày hầu hạ đứng ngồi không yên.
Hơi con động khóc tiếng lên
Mẹ òa chạy đến chực bên đỡ đàn
Vông đưa chân đã mỏi chân
Bé tay nào biết mấy lần mỏi tay.
905 Chằng chằng như buộc cả ngày
Bệnh đau con khóc rời tay lúc nào.
Bé ra cho chán bé vào
Một ngày khó nhọc mấy tao rong ðàng
Trên tay như ngọc như vàng
910 Không hề mấy chút thị thường vuốt con
Khi con non bé bỗng nhọc mệt
Biết mấy phen mỏi mệt cánh tay
Khi con ngủ dậy hàng ngày
Mẹ ðà nắn bóp chân tay con liền
915 ðã ra như tính tự nhiên
Mẹ nào cũng chẳng có quên điều này
Lại đến ngày con đi chập chững
Tay mẹ cha cũng chẳng có rời

Khi thì dất lúc thì vời
920 Khi nâng khi giắc chẳng ngơi lúc nào.
Chân con bước thấp bước cao
Chân mẹ bước vào rồi lại xách ra
Khi chân nhấp lúc tay giơ
Con lằng chằng ngã tay đưa con cầm.
925 Biết bao sơn hải cao thâm
Rời ra thôi lại kỳ cầm ngược xuôi
Cứng giò chơi những mảng chơi
Lộn vòng cha mẹ mọi nơi đi tìm
Khi bắt chim lại khi cù khăng
930 Nhọc mẹ cha mỗi căng mỗi chân
Thường khi ta lại lẩn thân
Đánh lá cha mẹ giậm chân ùng ùng
Lòng thương cha mẹ vô cùng
Chẳng hề chấp chiếm những cung cách này
935 Mẹ cha rời rã chân tay
Bé nâng đã chán đã say nhọc nhằn
Khốn thay lại nổi khó khăn
Bới bòn tìm kiếm của ăn đem về
Con ăn no mình mỗi mê
940 Con đau xuôi ngược thuốc the quản gì
Nhà nghèo bố mẹ làm thuê
Con thì đói khóc rề rề theo sau
Vợ chồng hai mắt trông nhau
Bé con không biết gửi đâu nhà nào.
945 Bố đi ra thì mẹ chạy vào
Thương con luẩn quẩn làm sao lúc này
Làm thuê đặng đặng thuê ngày
Lấy công bát gạo giùm tay đem về
Chân tay cha mẹ tê mê
950 Để cho no bụng hả hê tươi cười
Việc người vốn ăn cơm người
Miệng ăn lòng vẫn ngậm ngùi thương con
Giặt diu đôi chút của ngon
Bọc khăn dành để cho con mới đành.
955 Nuôi con đến lúc trưởng thành
Chân tay cha mẹ tan tành thịt da
Mỗi mê một ngày một già
Lo toan định liệu thất gia hết tình
Ra như rán lấy mỡ mình
960 Để cho con cái làm tình mẹ cha
Chân tay chỉ còn giùm da
Trông coi như mẫu chân gà phơi khô

Thế hình như xác cá rô
Gầy gò hết thịt còn giò xương ra
965 Bây giờ cha mẹ đã già
Chân tay rời rã chực ta đỡ dần.
Làm con ta phải nhắc cân
Chẳng trung bình cũng gằn gằn chớ xa
Hãy trông vào chân tay ta
970 Đây là cha mẹ san ra rành rành
San ra mà cũng chưa đành
Muốn như trút cả phần mình cho con.
Biết bao tay mỏi chân chồn
Ngược xuôi bòn bót nuôi con bấy chầy
975 Bây giờ già yếu ngồi đây
Chân đi chẳng được mà tay rụng rời.
Đứng lên chẳng được lại ngồi
Hai tay chống nạnh sụt sùi nhỏ sa
Con là cái gậy mẹ cha
980 Phòng khi đến lúc tuổi già nương thân.
Làm con phải ở có nhân
Tay nâng tay đỡ ân cần hôm mai
Chân tay cha mẹ bài xoài
Nhắc đưa chẳng được vì ai vì mình
985 Phải thương tình mẹ cha vất vả
Biết mấy phen sấp ngựa ngược xuôi
Đứng lăm chằm chằm kịp ngồi
Nhiều khi lật đật rụng rời chân tay
Thuốc con, đi chạy tìm thầy
990 Com no thì đã hai tay bới bòn
Bây giờ sức lực gầy mòn
Chân tay rũ liệt chỉ còn nắm xương
Làm con nghĩ lại mà thương
Nâng lên đặt xuống dựa nương đỡ người
995 Vả chẳng đừng có cậy ai
Mình cậy người ngoài là việc hiếu thuê
Một niềm kính thảo dãi dề
Cháo com nâng giắc thuốc the bù chi
Tinh tinh đèn lại những khi
1000 Mẹ cha sấp ngựa chẳng kỳ nắng mưa
Áo quần người đổi thay ra
Chính mình giặt lấy mới là đạo con.
Khi ta còn ngây thơ bé nhỏ
Sự nhớt nơ cha mẹ cậy ai
1005 Bây giờ ta cậy người ngoài
Làm cho cha mẹ ngậm ngùi vuối ta

Rằng ngày xưa biết bao khai thối
Ai đỡ cho, chỉ mũi mình thối
Bây giờ con cái lại giữa
1010 Cho người ngoài ngửi tanh hôi vì mình
Dù mà cha mẹ làm thính
Nhưng rõ thật tình ấy náy không yên.
Tính tự nhiên người nào cũng vậy
Sự nhớp mình ai thấy hổ người
1015 Làm người cho phải đạo người
Nhắm vào chữ hiếu mà thôi rõ ràng
Cho nên phải giữ kỹ càng
Khác nào như thể giữ vàng tróc tay
Thuốc the cơm cháo đổi thay
1020 Những việc thế này đừng cậy nương ai
Muốn cho yên ủi lòng người
Lại phải tươi cười chớ chút ủ ê
Khoẻ cơm cháo bệnh thuốc the
Mắt trông miệng nếm tay nghe tay làm.
1025 Lòng mình cam, người cũng cam
Nuôi tâm ai chẳng là tham ruột tâm
Cúi đầu đội đức cao thâm
Bắt chước con tằm rút ruột đền công.
Làm cho cha mẹ thỏa lòng
1030 Cả đời khắc khoải chỉ trong lúc này
Chớ điều khó mặt chau mày
Để lòng cha mẹ đắng cay vuội mình
Vì con chẳng có lòng thành
Tiếng thăm tiếng hỏi vắng tanh hững hờ.
1035 Ở hờ như mẩu đá gà
Gặp chẳng hay chớ gọi là cho qua
Bước vào chưa bước, bước ra
Làm cho đỏ mắt mẹ cha trông mình.
Thường tình ai chẳng thường tình
1040 Mẹ cha mong mỏi con mình làm vui
Nỡ nào ở bạc như vôi
Để lòng cha mẹ đứng ngồi không yên
Thương con cha mẹ tự nhiên
Mọi giờ mọi phút không quên bao giờ
1045 Nhất là đến lúc tuổi già
Thấy con thấy cháu vào ra dập diu
Đói no quên hết mọi điều
Yếu đau đành chịu bấy nhiêu cam lòng
Làm con ta chớ cướp công
1050 Cướp sức, cướp lòng, người phải phải tay.

Ngậm ngùi mà lại đắng cay
Vì con ăn cướp tróc tay công mình
Làm con chó ở vô tình
Làm cho cha mẹ như hình mồ côi
1055 Công sinh công dạy công nuôi
Con ăn cướp rồi cha mẹ ngồi chờ.
Mếu thâm, ứa nước mắt ra
Nghĩ suy nông nổi xót xa tàn ngàn
Hễ già vốn hay tủi thân
1060 Nhất là về nỗi bất nhân con mình
Nhớ đến tình nuôi con đàn đổng
Lúc già nua vong vóng mồ côi
Đánh ngực kêu tiếng than ôi
Ruột tôi con vụn đứt đôi ra rồi.
1065 Sụt sùi khóc đứng khóc ngồi
Nghĩ mình lại tủi vuột người bày vai
Cũng công sinh đẻ như ai
Cùng là một kiếp làm người như nhau
Con người có hiếu trước sau
1070 Con mình bạc phách hoá đau lòng mình
Làm con chó ở bạc tình
Cướp công cha mẹ sinh thành sao nên
Oan gia báo lại nhãn tiền
Công bằng đối đáp tự nhiên rành rành
1075 Đâu con mình nó chằm đơng lại
Vốn đã đành lại lãi gấp đôi
Án khép rồi chữ vàng rờ rở
Kẻ làm con mà ở bất nhân
Kíp chầy báo lại chần chần
1080 Tri thù chẳng sót muốn phần chẳng sai.
Hãy lắng tai nghe lời Chúa hứa
Ai hết lòng thảo hiếu mẹ cha
Sẽ ban phần thưởng này là
Sống lâu dưới thế để mà trả công.
1085 Về sau phúc trọng muôn phần
Chúa còn trả lại vô cùng hẹp chi
Mấy lời hiếu tự phải ghi
Chôn lòng mà giữ chó khi nào rời.
Amen

CA VỀ CỤ SÁU: HIẾU TỰ CA

1 Mấy lời hiếu tự nói qua
Để cho ai nấy trẻ già nhớ ơn.
Làm người sống ở thế gian,

Ai không đội đức cao san (son) nặng dày.

5 Nói sao cho hết cho rồi;

Biết bao khí huyết tài bồi cho ta:

Phân hồn thì Chúa sinh ra,

Xác này Chúa phó mẹ cha sinh thành.

Phụ tinh mẫu huyết đúc hình

10 Cho ta toàn vẹn mà sinh làm người.

Nói mà rơi hai hàng giọt lệ,

Lấy lưỡi nào mà kể cho xong.

Nặng nề chín tháng cưu mang,

Mặt thì tái mét võ vàng xanh xao.

15 Nằm trong như cắt như bào,

Bồi chưng khí huyết đúc vào thân ta.

Thể hình ngày tháng nhả nha

Đúc dần từng thí cho ta thân này.

Tha hồ nặng nhọc đắng cay,

20 Trèo non vượt bể sao hay sánh bì.

Kiên ăn kiên ngủ e dè,

Mười ngày chín tháng những e sợ hoài.

Giàu ra cơm thuốc dưỡng thai,

Của ngon cơm trắng cá tươi bù chì.

25 Gian nguy bớt sợ gian nguy,

Bớt phần lo sợ những khi hiểm nghèo.

Khốn thay những cha mẹ nghèo

Kể sao cho xiết lắm chiều đắng cay!

Nhiều khi nhịn đói thân ngày,

30 Cơm đà không có chân tay rã rời.

Phải chăng mẹ đói mà thôi,

Ấu là dễ chịu lần hồi cũng xong.

Khốn thay con đói trong lòng

Rộn ràng giầy đập bên hông rộn ràng.

35 Mọi mê rữ liệt bàng hoàng

Nặng nề khó nhọc mẹ mang nặng nề.

Rét như cắt đi làm thuê,

Lấy ai than lửa thuốc the đỡ dần.

Đau con lòng mẹ như dần,

40 Kiên khem nào biết đến thân là gì.

Trong lòng bào háo đôi khi,

Thèm thường một chút của gì muốn ăn.

Trăm tội tại sự khó khăn,

Đến điều ăn ổi ăn chanh đỡ thèm.

45 Mang con trong bụng không yên,

Bệnh sinh mẹ chịu lắm phen hiểm nghèo.

Nặng nề gánh vác leo trèo,

Kiên thì mình đói hiểm nghèo đến con.
Xanh xao xương nát thịt mòn
50 Rồi ra chín tháng chỉ còn xác ve.
Mười ngày vong vóng trông nghe,
Những lo những sợ những e nỗi mình.
Tiêu hao khí huyết đã đành
Đến điều sống chết liều mình đắng cay.
55 Đủ kỳ hoa nở tróc tay,
Mẹ nhìn thấy mặt con đây mới mừng.
Lòng thương cân mảy cho bằng,
Giữ dè như trứng như vàng tróc tay.
Thương sao thương đã như say
60 Biết bao khó nhọc đắng cay tưởng gì.
Uớt mẹ dịch, ráo mẹ xê,
Mập mờ không nhấp đêm khuya canh tàn.
Nghe con khóc mẹ bàng hoàng,
Khi con ngủ, mẹ mới yên giấc hoè.
65 Lúc tháng hè, liền chân đưa võng,
Tiết đông ken, than nóng chẳng rời.
Kiêng khem chẳng một khí giờ,
Kiêng sài kiêng đẹn kiêng người lạ hơi.
Tả toi năm khúc tả toi,
70 Công ơn cha mẹ đất trời sánh ngang.
Giàu ra cơm cháo thuốc thang
Khó thì đói khát mới càng xót xa.
Của ăn cho sữa sinh ra
Trong nhà không có biết là làm sao.
75 Mẹ đói con bú như cào,
Như xắn như móc như đào ruột ra.
Không sữa con khóc oa oa
Lòng mẹ như vụn đôi ra hai hàng.
Con khóc lòng mẹ bàng hoàng,
80 Mắt rơi nước mắt tim đang nuôi con.
Mướn thuê công sức bới bòn
Cũ chưa đủ cũ còn non cũng liều.
Nặng tình hai chữ thương yêu,
Miễn là đủ sữa bấy nhiêu cam lòng.
85 Nâng niu diu dặt đèo bông,
Năm canh khắc khoải chóc mòng năm canh.
Con chơi cha mẹ mới đành,
Con đau cha mẹ tan tành khúc nhôi.
Khi con biết lẫy biết ngồi,
90 Con ăn con ngủ con chơi con bò.
Lòng mừng mừng lại thêm lo,

Mừng vì con khoẻ Chúa cho yên lành.
Thương yêu khuôn đúc thiên thành,
Còn lo còn sợ giật mình mai sau.
95 Dù hoa nở đã chắc đầu
Biết rằng như ý sở cầu hay chẳng.
Mẹ cha một sợ một mừng,
Cân thăng bằng, nhắc thăng bằng cả đôi.
Trên thương con đã đến hồi,
100 Tập đi tập chững đứng ngồi nhón nhơ.
Lúc chân nhấc, lúc tay giơ,
Cho con còn đại ngẩn ngơ học đòi.
Dạy đi dạy đứng dạy ngồi,
Dạy ăn dạy nói mở môi tập rèn.
105 Con bập bẹ nói chưa nên,
Dạy con từng tiếng cho quen rõ ràng.
Con lững chững chạy xênh xang,
Lòng cha mẹ sợ nhỡ nhàng nước nôi.
Lòng không nguôi với con giờ phút,
110 Giờ mọi giờ, chăm chút với con.
Cứng giò con chạy lon xon
Chạy chơi nắng gió trẻ con bạn bè.
Nhớ con cha mẹ gọi về
Vảnh hai tai cối đồ hễ có nghe.
115 Đòi cơm đòi bánh lè nhè,
Của ngon nhịn miệng để dè cho con.
Khi con bảy tám đã khôn,
Thường thường sự khó đổ dồn mẹ cha.
Giật mình vì con lên hoa
120 Biết bao khó nhọc thối tha đêm ngày.
Tay nâng thịt thối tróc tay
Tổn bao công của thuốc thầy quản chi.
Trông mong từng cử từng kỳ,
Nghe dần từng thí từng thi nghe dần.
125 Động hơi con chẳng yên thân,
Lòng cha mẹ nát như dầm vì con.
Lòng thương khắc khoải héo hon,
Gia tài mất hết vì con cũng đành.
Miễn là con được yên lành,
130 Cha mẹ thoả tình, công của thắm đầu.
Ấy là những cha mẹ giàu,
Mà còn lận đận lo âu dường này.
Thương thay nhà khó thương thay!
Nuôi con lên đậu đắng cay muôn phần.
135 Con kêu mình chẳng yên thân,

Một đồng chẳng có mà cân thuốc gì.
Nhà nghèo bệnh lại gian nguy,
Đã nhung lại quế sâm quy mới hầu.
Tay không biết mó vào đâu,
140 Cha phải đâm đầu lĩnh trước công non.
Thương thay lòng mẹ ôm con,
Cực ơi là cực núi non nào bằng!
Con đau lòng mẹ bàng hoàng,
Con kêu ruột bó lại càng rối hơn.
145 Kê sao cho hết nguồn cơn
Nhà nghèo cha mẹ nuôi con lúc này.
Thiếu gì khổ sở đắng cay,
Đóng phân ôm trốc hai tay mà ngồi.
Com ăn chẳng có thì thôi,
150 Thuốc men chẳng có ngậm ngùi với con.
Mẹ ngồi hai suối chảy tuôn,
Mắt cha cuộn cuộn như nguồn rừng xanh.
Đói no chịu vậy cũng đành,
Sao cho con khoẻ con lành thì hơn.
155 Thấy con bớt sự gian nan,
Thì lòng cha mẹ đã quên các điều.
Thấy con bệnh hoạn hiểm nghèo
Thì lòng cha mẹ như thêu tấm sêu,
Bể trời rộng lớn cao sâu,
160 Bỏ cân mà nhắc chưa hầu có ngang.
Vô hình là tấm lòng thương,
Ai cân ai nhắc ai lường được chưa?
Lựa dần ngày tháng thoi đưa,
Thường khi bé nhỏ ngây thơ đã đành.
165 Chín mười tuổi đã trưởng thành,
Lo toan nghề nghiệp tập tành cho con.
Con trai mà có trí khôn,
Nuôi thầy dạy dỗ cho con biết đường.
Con ngu cũng phải lo lường
170 Lo cho con biết những đường phòng thân.
Con gái càng phải chu chuân,
Nữ công nữ tặc ân cần mai sau.
Ấy là những cha mẹ giàu
Còn cha mẹ khó lo âu dường nào.
175 Lo làm sao tính làm sao,
Tính mà không vào tính vẫn tính vợ.
Thẹn lòng thấy con người ta
Học hành chữ nghĩa văn hoa vuổi đời.
Con mình đói rách tả tơi

180 Cũng là kiếp người, cũng mẹ cũng cha.
Thiệt tha rất mực thiệt tha,
Con là khúc ruột rút ra rành rành.
Ở nhà nhịn đói không đành,
Phải cho đi ở ruột mình cắt đôi.
185 Chan chan đâu có xa xôi,
Nhà nghèo cha mẹ gấp đôi nhọc nhằn.
Đã thương mà lại tủi thân,
Tủi vì cũng kiếp phong trần như ta.
Con người bằng bảy bằng ba
190 Con mình chẳng một hoá ra tủi hoài.
Đã hay rằng phận rằng tài,
Nhưng lòng vốn những ngậm ngùi với con.
Lòng này cân với núi non,
Bên nặng bên nhẹ hãy còn lướt cân.
195 Chớ rằng mình có mình trần,
Gia tài cha mẹ khó khăn cho gì.
Làm người ở phải có suy,
Giàu có sánh thì hai giá khác xa.
Tuổi còn chừng độ mười ba,
200 Mười lăm mười tám cùng là đôi mươi .
Lại lo con đặng tính chơi,
Bầu bạn vuốt người hư mất nét na.
Mẹ thì dạy dỗ nhân nha
Các việc trong nhà cách ở nét ăn.
205 Cha thì tối sớm bần khoăn,
Lo sao cho được thành thân sau này.
Ân cần các việc bề ngoài,
Dạy con cho biết làm người hẵn hoi.
Mẹ cha lo mãi chẳng rời,
210 Lo dần từng thí từng hồi chưa xong.
Gái kia vừa độ đào hồng,
Đem lòng kén chọn sàng đồng bạn cùng.
Trai khôn đến tuổi thành đồng,
Tìm nơi cháu giống con rồng định thân.
215 Biết bao khó nhọc phong trần,
Thương con nào tưởng đến thân là gì.
Của đưa đi, miệng cười ha hả.
Dâu rước về là thỏa mẹ cha.
Nam hữu thất, nữ hữu gia,
220 Ấy là chính bụng mẹ cha chóc mòng.
Gái chậm chồng, mẹ cha khắc khoải,
Sợ chỉ hồng se mãi buộc chân,
Muốn cho vẹn tiếng nữ thân,

Muốn cho con được ấm thân sau này.
225 Muốn cho mai liễu đông tây,
Muốn cho thành lữ thành bầy hợp hoan.
Thương con da nát thịt mòn,
Không hề có kẻ vuốt con thiệt thòi.
Thương con, ngồi trông mong từng lúc,
230 Con khôn thời nở khúc ruột gan.
Con mà đại vuốt thế gian,
Cha mẹ bàng hoàng bất rất năm canh.
Lòng thương khuôn đúc thiên thành,
Trông thấy con mình không bằng con ai.
235 Vụng ăn vụng ở kém tài
Thì lòng cha mẹ tả tơi muôn phần.
Làm con phải liệu lấy thân,
Biết lòng cha mẹ ân cần vì ta
Làm cho nở mặt mẹ cha
240 Thỏa lòng người, mới phải là đạo con.
Lòng thương đến nỗi héo hon,
Ví mà trông thấy đàn con vô tình:
Gái trai dẫu rẻ bất bình
Thì lòng cha mẹ như hình giáo xiên.
245 Làm con phải nhớ đừng quên
Cũng cùng khúc ruột dưới trên mẹ mình.
Anh em mẫu huyết phụ tình,
Cũng là một máu nhà mình chớ ai.
Nữ nào muốn rẽ làm hai
250 Để lòng cha mẹ quan hoài không yên.
Làm người có hiếu mới nên,
Hiếu cùng nội ngoại tổ tiên ông bà.
Nhất là thảo kính mẹ cha,
Anh em hiệp hoà hiếu để thành thời.
255 Sắt cầm giây tiêu giây dài
Gãy nghe từng khúc người ngoài ngóng trông.
Làm cho cha mẹ thỏa lòng,
Đói no đành phận bỏ công sinh thành.
Thương con quên cả mắt mình,
260 Thấy con đói rách ruột hình giáo trâu.
Đã hay phận định khó giàu,
Lòng thương luống những lo âu khôn đành.
Thấy con mẹ khá no lành
Thì lòng cha mẹ thoả thênh khúc sâu.
265 Thương con từ cuối đến đầu,
Lại còn thương cháu lo âu tơi bời.
Thương con thương một mà thôi,

Thương cháu gấp mười thương vẫn thương vợ.

Tài bồi cho các thất gia,

270 Lo cửa lo nhà bố mẹ vừa xong.

Phút đâu đàn cháu long đong,

Sức lại gắng sức ra công bù chi.

Chợ trần kẻ lại người đi,

Âm dương khép mở nhiều khi bất thường.

275 Cháu đứng đường, mồ côi cháu khóc,

Ông vuồi bà lăn lóc thương ôi.

Thương con đã chán chưa rồi,

Quay ra thương cháu mồ côi đau lòng.

Trai goá vợ, gái goá chồng,

280 Thế gian đứt nối sợi hồng lại se.

Còn thương kẻ ở người về

Vàng còn xanh rụng nhiều khi ngậm ngùi.

Nhưng mà phép đũa có đôi,

Hòm kia có nắp phép nôi có vung.

285 Lại lo trai vợ gái chồng,

Cheo đi cưới lại của công tiếc gì.

Cười khúc khích, khóc hi hi,

Khóc vì một nỗi voi đi lối còn.

Cũng khi giọt ngọc chảy tuôn,

290 Bởi vì chẳng còn hương khói vắng tanh.

Đau lòng quả hũy còn xanh,

Bỗng đâu gió đánh tan tành rụng ngay.

Phòng thân gậy chống tróc tay,

Phút đâu tâng hắng rơi ngay mất rồi.

295 Thương lay thương lút đứng ngời,

Tấm thương như xé toi bồi chưa xong.

Dựng nên cơ nghiệp còn mong,

Cho con yên phận thì mình mới yên.

Giàu thì trì thổ điền viên,

300 Cửa nhà đồ đạc bạc tiền quân phân.

Khốn thay cha mẹ khó khăn,

Thấy con thêm túi bản hăn trăm chiều.

Khó nghèo cũng tấm thương yêu,

Chớ gì có của ít nhiều cho con.

305 Lòng thương hắt hẻo gây mòn

Túi mình đã vậy túi con bẽ bàng.

Ứa hai hàng, châu rơi đứt nối,

Nghẹn giọng mình không nói mà thương.

Làm con ta phải suy lường,

310 Húng lòng cha mẹ mà thương mới là.

Công người đã sinh ra ta,

Mồ hôi nước mắt bằng ba nhà giàu.
Đức người ta đội trên đầu,
Ở cho có hiếu thì sau thiếu gì.
315 Thiên cao mà lại thánh ti,
Công đức báo tri là công đức to.
Lòng thương cha mẹ còn lo,
Đã hay có của để cho con rồi.
Khó khăn đành phận ngậm ngùi,
320 Giàu còn lo sợ bồi hồi không yên.
Thế gian thường khổ vì tiền,
Kẻ khen người ghét thế gian thường tình.
Khốn thay lại sợ con mình,
Đứa thì hoang túng đứa sinh bạc cờ.
325 Đứa ngu lại sợ mắc lừa,
Của nào đã chắc thì chưa chắc gì.
Đền điều lạy cho của đi,
Mà còn sinh sự gian nguy khó lòng.
Chết chiu cha mẹ uổng công,
330 Hắt ngay xuống bể xuống sông một hồi.
Cũng có người, cha già mất sớm,
Mẹ dưỡng nuôi bú mớm một mình.
Biết bao khó nhọc công trình,
Giang sơn gánh cả một mình hai vai.
335 Dạy nuôi kia gái nọ trai
Cũng nên tầm dẫn cả hai vuông tròn.
Biết bao cay đắng héo hon,
Biết bao tủ nhục vì con có này
Gia đình một gánh trúc tay
340 Nào ai là kẻ đổi thay đỡ đần.
Nhà giàu có, còn tủ thân
Phương chi nhà khó bóc trần hai tay
Nắng mưa mình chịu tầy tầy
Đội gùi làm mướn trâu ngày nuôi con
345 Đêm thanh giọt ngọc chảy tuôn
Một mình vò võ thương con nhớ chồng
Người đời cũng đội trời chung
Sao mình riêng phận long đong một mình.
Nhời thề rằng tử rằng sinh
350 Bây giờ lại trút một mình đắng cay
U ơ trai gái một bày
Nào ai là thầy dạy bảo dạy khôn
Lòng thương như chết chưa chôn
Mồ côi trông thấy đàn con âu sầu.
355 Nói thì đau, chẳng nói càng đau

Mẹ con nghi ngút cháo rau dập diu.
Con đói rách, mẹ nâng niu,
Một mình xe pháo chắt chiu một mình.
Biết mình rằng con đã sinh,
360 Đói no con cậy vào mình chớ ai.
Quản bao bể rộng sông dài,
Miễn con khỏi đói thì thôi tưởng gì.
Khôn thay gặp lúc gian nguy,
Con đau con bệnh mẹ đi không đành.
365 Mẹ một mình ôm con ngồi đấy,
Thuốc vuối cơm biết lấy vào đâu.
Áp ôm một bể thăm sâu,
Con kêu khóc mẹ, mẹ đau như dân.
Tủi thân lắm nỗi tủi thân,
370 Khóc mà liệu dần cơm thuốc cho con.
Trên thương ba bảy vuông tròn,
Cũng nai sức rộng vuối con mọi bề.
Hữu gia hữu thất chính tề,
Gái trai học tập các nghề lập thân.
375 Biết bao bể ái sông ân,
Cân nào nhắc được cho cân chặng là.
Đã sinh ra kiếp đàn bà,
Gặp cơ hội ấy mới là gian truân.
Bây giờ trai gái thành thân,
380 Có suy chặng nhẽ về ân ái này?
Trời cao bể rộng đất dày,
Cả ba sánh lại chưa tầy cả ba.
Đến khi cha mẹ đã già,
Bao nhiêu sức lực xương da gầy mòn.
385 Quét vun đồ dốt cho con,
Cha mẹ chỉ còn xác tựa xác ve.
Đầu thường đong lại đong đi,
Một bắc một chì nhẹ nhõm như lông.
Trùng trùng hai mắt ngóng trông,
390 Đề cho trai gái đèn công sinh thành.
Lót xác mình là của cha mẹ,
Phải lo lường san xẻ đèn công.
Tính lằn ghi lấy làm lòng,
Hắn không cha mẹ thì không có mình.
395 Mười ngày chín tháng chưa sinh,
Ai mang nặng nhọc, mẹ mình chớ ai.
Đến khi ra khỏi bào thai,
Không cha không mẹ nào ai giữ dè.
Bây giờ khôn lớn đề huề,

400 Vợ con ríu rít giờ nghề vong ân.
Mẹ già cha yếu nhọc nhằn,
Một ngày đã được mấy lần đỡ nâng.
Ba năm tay bé tay bung,
Công cao nghĩa cả mấy từng núi non.
405 Bây giờ định tỉnh thần hôn
Đem lòng thương vợ thương con quên rồi.
Khi biết lấy, khi biết ngồi,
Mẹ cha xem xót từng hồi vuốt ta.
Khi chập chững bước dò la,
410 Ấy ai gìn giữ cho ta yên hàn.
Nào khi khóc nào khi hờn,
Lại khi éo náu cùng con lè nhè.
Người ngoài ai dễ không nghe,
Đòi sao cho được mẹ cha dỗ mình.
415 Đêm đông than lửa năm canh,
Đèn chong suốt sáng cho mình chơi đêm.
Đến khi biết đói biết thèm,
Lỡ ra mẹ vắng phải đem bú nhờ.
Lạ hơi giấy giỡn khóc la,
420 Mẹ về, tay níu tay co mới mừng.
Nào khi chập chững lằng lằng,
Nhấp chân từng bước tay nâng đỡ dần.
Mẹ cha lỡ bước quá chân,
Tắc lòng khắc khoải tàn ngần nhớ con.
425 Bây giờ già yếu gầy mòn,
Trông con chẳng thấy mặt con đứa nào.
Vắng tiếng hỏi, vắng tiếng chào,
Khác nào ngọn đuốc tiêu hao cháy tàn.
Thương con chẳng nở thở than,
430 E con mang tiếng, thế gian chê cười.
Lòng thương cha mẹ không rời,
Cớ sao nở chặt đứt đôi lòng người.
Sớm thăm tối hỏi chớ ngại,
Lòng mình buộc với lòng người khăng khăng.
435 Đâu mình đong sao cho bằng,
Đầu người khi trước đã đong cho mình.
Miễn là ăn ở hết tình,
Báo đức sinh thành phải đạo làm con.
Nhớ khi trứng nước hãy còn,
440 Ba năm chín tháng xương mòn thịt tan.
Biết bao khó nhọc gian nan,
Công lao dưỡng dục lo toan cho mình.
Bây giờ chớ chút làm thinh,

Tán hết xương mình chưa đủ đền ơn.
445 Phải đem chữ hiếu mà chôn
Vào lòng cho chặt trí khôn chớ rời.
Chân tay đi đứng thành thói,
Miệng ăn giọng nói điệu chơi tiếng cười.
Nói từ chân tóc kẽ tai,
450 Mặt hàm mũi miệng nào ai cho mình.
Thật là cha mẹ sinh thành,
Đủ đầu đủ đốt cho mình chớ ai.
Công sinh đã chẳng quản nài,
Lại còn lo lắng tài bồi cho ta.
455 Thế gian nhời ví thật thà,
Rằng con như bóc mẹ cha lột mình.
Hoá ra không phải của mình,
Là của cha mẹ đã sinh rõ ràng.
Ai suy nhời ấy cho tường,
460 Cũng nên một sách một chương dạy mình.
Rằng công cha mẹ sinh thành,
Thì ta lại lấy xác mình đền công.
Sinh thành như bể mênh mông,
Nói dài dài quá ít không đủ nhời.
465 Kể từ con mắt con người,
Bởi đâu mình có, bởi người chứ ai.
Trông ta, trông từ trong thai
Trông cho đến biết gái trai mới đành.
Trông cho đến lúc sinh thành,
470 Các điều đau đớn thấy mình liền quên.
Trông cho con được bằng an,
Cả đời con mắt như liền vuổi con.
Khi còn ngây thơ trứng nước,
Trông làm sao cho được yên lành,
475 Khi con đến tuổi trưởng thành,
Lại trông con được nổi danh vuổi đời.
Thấy con đau khóc thì rơi,
Hai hàng thánh thót tả tơi hai hàng.
Thấy con khó đói bằng hoàng,
480 Thấy con ngu dại lại càng thiết tha.
Bây giờ cha mẹ đã già,
Trông con báo bổ mới là đạo con.
Trông coi miếng ngọt miếng ngon,
Để người bổ sức gầy mòn vì ta.
485 Trông coi nét mặt nước da,
Thấy chùng người yếu thuốc the cho người.
Trông coi chôn nằm chôn ngồi,

Hễ mà rách rác lau chùi sửa sang.
Nghiêm đông coi lửa coi than,
490 Thảng hạ coi quạt người yên giấc hoè.
Lắng mà nghe trông nom từng tí,
Buổi thân hôn xe ý mà coi,
Bởi chung cha mẹ nhiều người
Thấy con lại nể nín ngồi làm thình.
495 Mất người để ra mất mình,
Cho nên càng phải hết tình trông coi.
Họa là tình chút đèn bời,
Công non công bể công trời thí chẳng.
Chớ điều mắt vược mắt lắng
500 Chớ điều trông trộ nghiêng răng chau mày.
Mẹ cha giọt vắn giọt dài,
Mắt mình bạc phếch mắt người hổ người .
Bây giờ nói đến hai tai,
Phải nghe chữ hiếu mà cài vào đây.
505 Lắng nghe kể lại từng ngày,
Ta còn bé nhỏ tai người đình ninh.
Lắng nghe từ lúc sơ sinh,
Nghe lắng con mình cất khóc oa oa.
Ba năm nghe ngóng dần dà,
510 Hễ khi ta khóc mẹ cha giật mình.
Năm canh trông suốt chực rình,
Nghe con ọ ọ thương tình dậy ngay.
Nghe đêm chưa chán lại ngày,
Mẹ cha sẵn sóc đổi thay từng hồi.
515 E con nói chẳng nên nhời,
Bệnh thì chỉ khóc mà thôi, biết gì.
Nghe từng hơi thở mà đi,
Không nghe thì sợ nhiều khi nhỡ nhàng.
Nghe con khi uống thuốc thang,
520 Cha mẹ lại càng lắng mãi không ngơi.
Khi nghe con ngủ con chơi,
Nghe đủ mọi nhời con khóc con reo.
Nghe con bập bẹ nói theo,
Lắng nghe từng điều, mọi lúc cùng nghe.
525 Nghe con bệnh nạn gian nguy,
Thôi thì cha mẹ kể chi đến mình.
Nghe con được sự yên lành
Ruột gan cha mẹ như hình chùm hoa.
Nghe con đói rách xót xa,
530 Nghe con no ấm mẹ cha lòng mừng.
Nghe con ngu tối ngập ngừng,

Nghe con sáng dạ sáng lòng mới vui.
Nghe con lỡ bước xa khơi,
Hai mắt sụi sùi đứng cửa trông ra.
535 Nghe con huynh đệ bất hoà,
Nghe con không được thất gia yên lành.
Không nghe thì bụng không đành,
Nghe ra trong bụng buồn tanh tà buồn.
Nghe con ít ỏi trí khôn,
540 Phần xác phần hồn không biết lo toan.
Tai nghe hai mắt ứa giàn,
Ra như hai suối chứa chan mạch sầu.
Nghe con phải sự lo âu,
Tai bay vạ gió ở đâu tuồn vào.
545 Bụng như cào, tai nghe mắt khóc,
Đêm năm canh trằn trọc vì con.
Nghe mà lòng bụng héo hon,
Là khi nghe biết rằng con bạc tình.
Nhời khôn cha mẹ thì khinh,
550 Những nhời dạy vợ thì bình rậm rậm.
Hãy vấn tâm: khi còn bé nhỏ,
Nghe nhời ai dạy dỗ hôm mai?
Khóc thì cha mẹ rí tai,
Ru mình cho nín nào ai bây giờ.
555 Nỡ nào bác mặt làm ngờ
Nhời cha mẹ bảo hững hờ làm thỉnh.
Khi xưa tiếng lạ mình khinh,
Tiếng cha mẹ mình cuộn cuộn theo đuôi.
Bây giờ lấy được vợ rồi,
560 Lắng tai nghe tiếng vợ xui phụ tình.
Vì sự bệnh lấy nhời vợ nói,
Hoá sinh điều ánh ỏi xôn xao,
Làm cho cha mẹ tiêu hao,
Vì con ở bạc như dao đâm lòng.
565 Mẹ cha dạy bảo tai chong,
Như hai tai cối mà không nghe gì.
Lạ thay bác nặng hơn chì
Là điều trái ngược bởi vì đắm yêu.
Làm trai ở cho biết điều,
570 Thường tình yêu vợ là yêu thật thà,
Bắt nó vâng lời mẹ cha,
Mình ăn ở trước để hoà làm gương.
Hay đâu mình lại mở đường,
Cho nên nó càng lũng bủng tại ai.
575 Mẹ cha thử vấn than dài,

Nghĩ rằng duyên đẹp phận hài cho con,
Rước về định tinh thần hôn,
Nào ngờ đến nổi giang sơn tan tành.
Nghĩ lòng buồn lại buồn tanh
580 Ai ngờ chì nhẹ thên thên đường này!
Sinh nuôi sánh vuồi cao dày,
Bây giờ eo óc tiếng đây tiếng voi.
Bụng tai giả điếc làm đui,
Bụng tai không được vuồi nhời ong ve.
585 Làm trai nghe cho biết nghe,
Cho rằng vợ phải cũng đe mới vừa.
Nhớ rằng mình lúc ngây thơ,
Nghe ai hơn tiếng mẹ cha gọi mình.
Đền bồi cho xứng công trình,
590 Mẹ cha nghe lắng về mình bấy nay.
Tai này hỏi thử tai ai,
Có phải mình cài vào đấy được chăng.
Đã biết rằng là tai cha mẹ
Thì phải dùng trả nợ người sinh.
595 Làm người mà ở bạc tình,
Đội giời đập đất như hình giống muông.
So đo dùng thứ thước vuông,
Nhắm trông từng thí hoạ vuông chẳng là.
Bây giờ ta lại dần dà,
600 Nói hai lỗ mũi mẹ cha sinh thành.
Mẹ cha chịu mùi hôi tanh,
Từ ngày sinh đẻ ra mình biết bao.
Nhất là lúc đậu thủy bào,
Thối tha còn thứ thối nào thối hơn.
605 Nhiều khi cha mẹ ngồi ăn,
Mình đà đại tiểu ra khăn áo người.
Vi thương không ngửi thấy mùi,
Thối tha hôi hám mũi người như không.
Khi mình sài chốc rọt ung,
610 Máu me nhớp nhúa người không tởm gì.
Khi mình mũi dãi trít tri,
Mình còn ngây dại biết gì là đâu.
Ai chùi ai tắm giặt lau,
Cho mình sạch sẽ mà hầu quên ơn.
615 Có sao chẳng xét nguồn con,
Vi đâu cha mẹ phải hôn hít mình.
Người ngoài ai thấy cũng kinh,
Lấy làm tởm lợm như hình nhớp nhờn.
Hỏi rằng mình đã có ư

620 Được hơi người khác hay chưa lọ người?

Hít hôn cha mẹ không ngại,
Bởi vì hơi người san sẻ cho ta.

Hơi nhà vả lại máu nhà,
Rõ ràng là mũi mẹ cha sinh thành.

625 Hơi người cũng là hơi mình,
Cớ sao mà tởm mà kinh hơi nhà.

Người đời hể đến tuổi già,
Thời sinh lười lẫm khề khà tanh hôi.

Làm con phải giữ phải coi,

630 Đổi quần thay áo cho người liên liên.

Chón ăn chón ở cần quyền,

Lau chùi quét tước đừng quên bao giờ.

Nuôi tuổi già một ngày thanh thả,

Trước tam công đổi chả ai nghe.

635 Nêm phân chẳng chút rứt rề,

Đã không mè hè lại lấy làm vui.

Nhớ khi ta mũi sứt sùi,

Cùng khi nhóp nhúa ai chùi cho ta.

Bây giờ đôi chút thối tha,

640 Hay đờm cha mẹ khạc ra ít nhiều,

Hai mắt chau, lấy làm tởm gớm,

Tát bể này hết thấm vào đâu.

Cũng khi lại tị nạn nhau,

Đứa thì lắc đầu đứa giở vật theo.

645 Yêu mình ai chẳng là yêu,

Hãy suy một điều mình có bởi đâu?

Mình về sau, muốn con có hiếu,

Thì bây giờ làm kiêu làm gương.

Bác cầu cho tốt dịp dàng,

650 Để cho con cứ một đàng theo sau.

Không xa đâu, kiên bò miệng chén,

Quanh quần đây nó đến bấy giờ.

Công bằng chân tóc kẻ tơ

Mình đà đong trả mẹ cha đâu nào,

655 Sau này con cái đong vào

Cũng một đầu ấy tơ hào chẳng sai.

Bây giờ nói đến miệng môi,

Nói không muốn nói mà thôi không đành.

Môi ta cha mẹ sinh thành,

660 Ra như bóc lấy môi mình cho ta.

Môi mẹ cha môi son lạt phếch,

Ai là người biện bạch cho ta?

Bởi chưng khí huyết mẹ cha,

Sẻ san mà đúc thân ta đây này.
665 Vả trong chín tháng mười ngày,
Nặng nề khó nhọc đắng cay e dè.
Đồ ăn bùi ngọt của gì,
Ăn sinh khí huyết mình thì phải e.
Lại còn nhà khó gian nguy,
670 Nào có của gì ăn trầu ăn than.
Có của mà chẳng dám ăn,
Hay là ăn trầu ăn than ích gì.
Môi nào mà chẳng lạt đi,
Kẻ làm con cái phải ghi vào lòng.
675 Biết bao là sức là công,
Ta mới lọt lòng cất tiếng oa oa.
Mẹ cha liền miệng với ta,
Thôi thì chẳng được ngơi ra lúc nào.
Ru ta tiếng thấp tiếng cao,
680 Hôn ta cũng chẳng lúc nào là không.
Ba năm ríu rít đèo bồng
Lúc dỗ ta lặng lúc không lại cười
Lúc ta chơi, mẹ cha ha hả
Lúc ta đau, mếu cả và hai
685 Lúc thờ dài, thấy ta chưa khỏi
Cũng nhiều khi đến nỗi khóc thầm
Ni non mỗi miệng ba năm
Rời ra thôi lại kỳ cầm dạy nuôi.
Của ngon khi đã bén mùi
690 Mẹ cha nhịn ngọt sẻ bùi tiếc chi.
Mớm dần khi một thí thì
Nhiều khi dỗ chán chẳng thì mới ăn
Lại khi con bệnh gian nan
Dỗ con uống thuốc như van rầy rà
695 Lớn khôn ngày một dần dà
Trong vòng lên bốn cùng là lên năm.
Tay táy máy chân lăm chằm
Lửa đang trong bếp cũng đâm ngay vào
Nhiều khi bò cả xuống ao
700 Cha mẹ thét gào vánh tai cối lên.
Chân tay chẳng lúc nào yên
Nhiều khi cha mẹ kêu lên giật mình
Dao dùi sắc nhọn chẳng kinh
U ơ nào biết hại mình là chi
705 Cha mẹ giật lấy cất đi
Thì lại nú ghì giữ lấy mà chơi.
Nhiều khi thí dỗ hết hơi

Tay mới chịu rời mắt vẫn trông theo
Nhất là những chôn cheo leo
710 Tay níu chân trèo ngã lại khóc dai
Tại mình nào phải tại ai
Mẹ cha đánh đất cho rồi mới yên
Nhiều khi chọc vách bẻ phen
Đánh chắt, đánh chuồn, chơi đất nặn chim.
715 Mẹ đi tìm gọi về lại khóc
Cha hết hơi khoảng khoắc mới về
Trời mùa hè chang chang dãi nắng
Mẹ cha kêu cũng chẳng quay đầu
Nhiều khi lại đánh lẫn nhau
720 Rồi thì ôm đầu chạy về làm thơ
Ra như cha mẹ chực chờ
Khô hầu ráo giọng mọi giờ với con
Lúc nỉ non làm thơ làm nũng
Lúc vui chơi lũng búng dễ người
725 Đến khi nói đã nên nhời
Mẹ cha dạy dỗ hết hơi tập rèn
Dạy cho quen gọi cha gọi mẹ
Gọi anh gọi chị gọi ông gọi bà
Dạy dần dà cách ăn cách nói
730 Cách kêu cách gọi cách đứng cách ngồi
Mẹ cha mỗi miệng mỗi môi
Dạy việc đạo đời hiếu nghĩa cho con
Việc phân hồn trước dạy làm đầu
Kêu Giêsu Thánh mẫu Quan thầy
735 Kinh hằng ngày sự cần phải học
Mẹ dạy con trần trọc hôm mai
Việc bề ngoài liệu chừng tùy tuổi
Cha dạy con hết nỗi đại khôn
Việc phân hồn xung tội đầu hết
740 Dạy làm sao con biết dọn mình
Thật chí tình là lòng cha mẹ
Móc mọi điều cặn kẽ dạy con
Bây giờ con đã cả khôn
Thế nào là hiếu, con chôn vào lòng
745 Để hầu trả nghĩa đền công
Mẹ cha dạy dỗ hết lòng thương con.
Già nua hơi sức chẳng còn
Xác người rũ liệt gầy mòn vì ai
Dạy ta người đã hết hơi
750 Miệng người đã sái không ngời lúc nào
Lúc thì nói nhỏ thì thảo

Lúc thì thủ thi thấp cao mọi giờ.
Dễ ta dễ lúc ngậy thơ
Dạy ta thì dạy mọi giờ chung thân
755 Nợ này là nợ đồng lân
Liệu mà trả lại cho cân thăng bằng.
Chớ điều nặng nhẹ tri trắng
Chớ điều lũng bủng vùng vằng cãi đôi
Chớ điều nói một đôi mười
760 Biết rằng người dễ mà thôi vuốt mình
Phải xét tình so đo cho phải
Chớ nửa nhờ đôi cãi tri tro
Bấy lâu người đã dạy cho
Biết nhân biết nghĩa biết lo biết lường.
765 Chớ nào người đã dạy đường
Ở ăn bạc bẽo mà gương cổ cò
Cho ăn no, tìm đàng mỡ mắt
Sánh nhờ này rất thật chẳng sai
Miệng người dạy dỗ hôm mai
770 Có sao lại chẹn họng người phải chưa
Mình ngày xưa khóc to khóc nhỏ
Người chỉ ru với dễ mà thôi
Bây giờ sao lại đôi nhờ
Đâm hông chọc tức cho người tủi thân
775 Đã biết ơn, liệu mà trả lại
Phải trình thưa mềm mại mới hay
Miệng người dạy dỗ từ ngày
Mình còn bập bẹ đến nay chưa rồi
Sao mà mình lại cướp nhờ
780 Như bung miệng người chẳng được nói ra
Chớ thì người dạy từ xưa
Chữ hiếu chữ nghĩa bây giờ ở đâu?
Phải dùng chữ hiếu làm đầu
Để mà đội đức cao sâu nặng dày
785 Đâu đong đầy đầu, người đong trước
Hắn lòng người cũng ước đầu sau.
Công nuôi cũng lắm thâm sầu
Phải suy cho chín trước sau mà đền
Biết mấy phen mẹ cha nhin miệng
790 Vì sợ con khóc tiếng thâm sầu
Mình ăn cơm người ăn rau
Chớ vừa nói đến mà đau sứt sùi
Thường tình ai chẳng ngậm ngùi
Mình ăn nở để người ngồi nhin tong
795 Ví dù mình hãy tay không

Âu cũng nguôi lòng bớt sự bần hãn
Người tui thân vì mình cũng khá
Vợ cùng con ha hả ăn chơi
Nào là miếng ngọt miếng bùi
800 Mất trông lòng lại ngậm ngùi tui thân
Lúc khăn khăn nuôi con vất vả
Rầy già nua con chả đoái hoài
Xương da che bọc bề ngoài
Nghĩ mà thấm thía với đời tui thân.
805 Vợ con ăn cha mẹ ăn
Ít là trả lại đồng cân cho bằng
Làm con chớ chớ đừng đừng
Tay mình là mây mà bụng mắt trời
Người đời cho phải người đời
810 Nếu không chữ hiếu thì thôi còn gì.
Chớ điều tận tiện, cò kè
Già nua thèm nhạt của gì muốn ăn
Dù khó khăn cũng phải tìm kiếm
Chớ hơi tăm hỉ tiếng bần hãn
815 Đền cơm đền bánh mình ăn
Lúc cha mẹ đói cực thân nuôi mình
Phải hết tình dưỡng nuôi cha mẹ
Để đền ơn san sẻ ngọt bùi.
Chớ coi người như là con ở
820 Nuôi thì nuôi chăng chớ gọi là
Ra công nâng giắc mẹ cha
Người yếu người già, già yếu tại đâu?
Cũng đừng điều chánh tị nhau
Những rằng nuôi chóng nuôi lâu thiệt thời
825 Mười con người nuôi cả mười
Nhường cơm xẻ áo chẳng hơi phàn nàn
Bây giờ nay tính mai bàn
Chia nhau nuôi thảng lại toan nuôi ngày
Người đắng cay chẳng còn muốn sống
830 Những mơ màng chết chóng cho rồi
Mình già tuổi yếu chỉ ngồi
Trông con làm vậy thì thôi trông gì
Lại đến khi mẹ cha bệnh yếu
Phải hết lòng lo liệu thuốc the
835 Lắng mà nghe bệnh người giây phút
Chớ hững hờ mấy chút thờ ơ
Chớ điều chộp mắt bỏ qua
Gặp chăng hay chớ như là người dưng
Mất người sung, miệng người mếu

840 Nghĩ lúc mình túng thiếu nuôi con

Mồ hôi nước mắt bới bòn

Đã com lại thuốc cho con yên lành

Bây giờ con cái nuôi mình

Tị nhau hơn thiệt như hình báo cô

845 Ăn ngon và nuốt làm sao được

Cầm bát com chan nước mắt đầy

Rốt hèn như đũa ăn mày

Cho ăn làm vậy nó ngánh mặt đi.

Hãy xem khi người nào tình nghĩa

850 Đến chơi nhà ta kể một nhời

Vô tình chạm đến ý người

Com bung chắc hẳn ta mời không ăn.

Vì là miếng thực cực thân

Ai người ở trần cũng vậy mà thôi

855 Phương chi con cái đôi hồi

Cha mẹ nào ngồi mà chẳng cực thân.

Con có thân một mừng một sợ

Mừng vì người trảng thọ khang ninh

Nuôi người đền công nuôi mình

860 Cây cao bóng cả rập rình cháu con

Song mà lại sợ đến con

Phi thường nhất đán cao sơn đùng đùng.

Cây muốn lạng gió đánh rung

Châu rơi bốn bể đứng trông ngậm ngùi

865 Nghĩ ra thì sự đã rồi

Ôm lòng mà khóc cả đời bằng không

Gi bằng chín chữ in lòng

Nhằm từng chữ một, đến công chần chần

Bây giờ ta lại nói dần

870 Các điều báo hiếu về chân tay này

Chân chân ai, tay tay ai?

Chẳng phải của người sinh đẻ ra ru?

Đã rằng của người sinh ra

Dùng mà báo bổ mới là đạo con

875 Khi ta còn ngây thơ bé nhỏ

Tay mẹ cha có bỏ rời ru

Bé mà ngồi chu chu chăm chăm

Ta ngủ thì không dám động thân

Sẽ máy dân liệu chùng đưa vông

880 Mạnh ra thì sợ động đến con

Chân tay da nát thịt mòn

Chỉ vì một nỗi bé con đêm ngày.

Bé đi cho chán bé ngồi

Đứng mà còn khóc thì thôi bế nằm
885 Tróc tay một chốc ba năm
Lúc mẹ bế nằm lại gói đầu tay.
Ba năm mấy lúc bế lên
Ba năm đặt xuống mấy phen nhọc nhằn
Mẹ cha chân đã mỏi chân
890 Một đêm chỗi dậy mấy lần lửa than
Năm chưa yên đã dậy xong xóc
Dậy đốt đèn lại sắc thuốc the
Nhiều lần nhor nhóp trít tri
Mẹ cha lại phải thay đi đổi vào
895 Khốn nhà nghèo lấy chi thay đổi
Lòng mẹ cha đến nỗi giâm giã
Vui lòng chân dịch tay xê
Tắm thương che lấp hắt đi các mùi.
Mẹ cha như đưa tôi đòi
900 Đêm ngày hầu hạ đứng ngồi không yên.
Hoi con động khóc tiếng lên
Mẹ ã chạy đến chực bên đỡ ãn
Võng ãn chân ãn mỏi chân
Bế tay nào biết mấy lần mỏi tay.
905 Chằng chằng như buộc cả ngày
Bệnh ãu con khóc rời tay lúc nào.
Bế ra cho chán bế vào
Một ngày khó nhọc mấy tao rong ãng
Trên tay như ngọc như vàng
910 Không hề mấy chút thị thường vuốt con
Khi con non bế bồng nhọc mệt
Biết mấy phen mỏi mệt cánh tay
Khi con ngủ dậy hằng ngày
Mẹ ãn nắn bóp chân tay con liền
915 ã ra như tính tự nhiên
Mẹ nào cũng chẳng có quên ãn này
Lại ãn ngày con ãi chập chững
Tay mẹ cha cũng chẳng có rời
Khi thì ãt lúc thì vời
920 Khi ãng khi giã chẳng ngại lúc nào.
Chân con bước thấp bước cao
Chân mẹ bước vào rời lại xách ra
Khi chân nhấp lúc tay giơ
Con ãng chằng ã tay ãn con cầm.
925 Biết bao sơn hải cao thâm
Rời ra thôi lại kỳ cầm ngược xuôi
Cứng giò chơi những mảng chơi

Lộn vòng cha mẹ mọi nơi đi tìm
Khi bắt chim lại khi cù khăng
930 Nhọc mẹ cha mỗi cẳng mỗi chân
Thường khi ta lại lần khân
Đánh lả cha mẹ giậm chân đùng đùng
Lòng thương cha mẹ vô cùng
Chẳng hề chấp chiếm những cung cách này
935 Mẹ cha rời rã chân tay
Bé nâng đã chán đã say nhọc nhằn
Khốn thay lại nổi khó khăn
Bới bòn tìm kiếm của ăn đem về
Con ăn no mình mỗi mê
940 Con đau xuôi ngược thuốc the quản gì
Nhà nghèo bố mẹ làm thuê
Con thì đói khóc rề rề theo sau
Vợ chồng hai mắt trông nhau
Bé con không biết gửi đâu nhà nào.
945 Bố đi ra thì mẹ chạy vào
Thương con luẩn quẩn làm sao lúc này
Làm thuê đặng đặng thâu ngày
Lấy công bát gạo giùm tay đem về
Chân tay cha mẹ tê mê
950 Để cho no bụng hả hê tươi cười
Việc người vốn ăn cơm người
Miệng ăn lòng vẫn ngậm ngùi thương con
Giặt dùi đôi chút của ngon
Bọc khăn dành để cho con mới đành.
955 Nuôi con đến lúc trưởng thành
Chân tay cha mẹ tan tành thịt da
Môi mê một ngày một già
Lo toan định liệu thất gia hết tình
Ra như rán lấy mỡ mình
960 Để cho con cái làm tình mẹ cha
Chân tay chỉ còn giùm da
Trông coi như mẩu chân gà phơi khô
Thê hình như xác cá rô
Gầy gò hết thịt còn giò xương ra
965 Bây giờ cha mẹ đã già
Chân tay rời rã chực ta đỡ đần.
Làm con ta phải nhắc cân
Chẳng trung bình cũng gằn gằn chó xa
Hãy trông vào chân tay ta
970 Đây là cha mẹ san ra rành rành
San ra mà cũng chưa đành

Muốn như trút cả phần mình cho con.
Biết bao tay mỏi chân chồn
Ngược xuôi bòn bót nuôi con bấy chầy
975 Bấy giờ già yếu ngồi đây
Chân đi chẳng được mà tay rụng rời.
Đứng lên chẳng được lại ngồi
Hai tay chống nạnh sụt sùi nhỏ sa
Con là cái gậy mẹ cha
980 Phòng khi đến lúc tuổi già nương thân.
Làm con phải ở có nhân
Tay nâng tay đỡ ân cần hôm mai
Chân tay cha mẹ bài xoài
Nhắc đưa chẳng được vì ai vì mình
985 Phải thương tình mẹ cha vất vả
Biết mấy phen sắp ngựa ngược xuôi
Đứng lăm chằm chẳng kịp ngồi
Nhiều khi lật đật rụng rời chân tay
Thuốc con, đi chạy tìm thầy
990 Cơm no thì đã hai tay bới bòn
Bấy giờ sức lực gầy mòn
Chân tay rũ liệt chỉ còn nắm xương
Làm con nghĩ lại mà thương
Nâng lên đặt xuống dựa nương đỡ người
995 Vả chẳng đùng có cậy ai
Mình cậy người ngoài là việc hiếu thuê
Một niềm kính thảo dãi dề
Cháo cơm nâng giắc thuốc the bù chi
Tinh tinh đèn lại những khi
1000 Mẹ cha sắp ngựa chẳng kỳ nắng mưa
Áo quần người đổi thay ra
Chính mình giặt lấy mới là đạo con.
Khi ta còn ngây thơ bé nhỏ
Sự nhớt như cha mẹ cậy ai
1005 Bấy giờ ta cậy người ngoài
Làm cho cha mẹ ngậm ngùi vuốt ta
Rằng ngày xưa biết bao khai thối
Ai đỡ cho, chỉ mũi mình thối
Bấy giờ con cái lại giữa
1010 Cho người ngoài ngửi tanh hôi vì mình
Dù mà cha mẹ làm thính
Nhưng rõ thật tình ấy náy không yên.
Tính tự nhiên người nào cũng vậy
Sự nhớt mình ai thấy hổ người
1015 Làm người cho phải đạo người

Nhắm vào chữ hiếu mà thôi rõ ràng
Cho nên phải giữ kỹ càng
Khác nào như thể giữ vàng tróc tay
Thuốc the cơm cháo đổi thay
1020 Những việc thế này đừng cậy nương ai
Muốn cho yên ủi lòng người
Lại phải tươi cười chớ chút ủ ê
Khoẻ cơm cháo bệnh thuốc the
Mắt trông miệng nếm tay nghe tay làm.
1025 Lòng mình cam, người cũng cam
Nuôi tằm ai chẳng là tham ruột tằm
Cúi đầu đội đứr cao thâm
Bắt chước con tằm rút ruột đền công.
Làm cho cha mẹ thỏa lòng
1030 Cả đời khắc khoải chỉ trong lúc này
Chớ điều khó mặt chau mày
Để lòng cha mẹ đắng cay vuỗi mình
Vì con chẳng có lòng thành
Tiếng thăm tiếng hỏi vắng tanh hững hờ.
1035 Ổ hờ như mẩu đá gà
Gặp chẳng hay chớ gọi là cho qua
Bước vào chưa bước, bước ra
Làm cho đỏ mắt mẹ cha trông mình.
Thường tình ai chẳng thường tình
1040 Mẹ cha mong mỏi con mình làm vui
Nỡ nào ở bạc như vôi
Để lòng cha mẹ đứng ngồi không yên
Thương con cha mẹ tự nhiên
Mọi giờ mọi phút không quên bao giờ
1045 Nhất là đến lúc tuổi già
Thấy con thấy cháu vào ra dập diu
Đói no quên hết mọi điều
Yếu đau đành chịu bấy nhiêu cam lòng
Làm con ta chớ cướp công
1050 Cướp sức, cướp lòng, người phải phũ tay.
Ngậm ngùi mà lại đắng cay
Vì con ăn cướp tróc tay công mình
Làm con chớ ở vô tình
Làm cho cha mẹ như hình mồ côi
1055 Công sinh công dạy công nuôi
Con ăn cướp rồi cha mẹ ngồi trơ.
Mếu thắm, ứa nước mắt ra
Nghĩ suy nông nổi xót xa tận ngàn
Hễ già vốn hay tủi thân

1060 Nhất là về nỗi bất nhân con mình
Nhớ đến tình nuôi con đàn đồng
Lúc già nua vong vóng mồ côi
Đánh ngực kêu tiếng than ôi
Ruột tôi con vụn đứt đôi ra rồi.
1065 Sụt sùi khóc đứng khóc ngồi
Nghĩ mình lại tủi vuột người bầy vai
Cũng công sinh đẻ như ai
Cùng là một kiếp làm người như nhau
Con người có hiếu trước sau
1070 Con mình bạc phách hoá đau lòng mình
Làm con chó ở bạc tình
Cướp công cha mẹ sinh thành sao nên
Oan gia báo lại nhãn tiền
Công bằng đối đáp tự nhiên rành rành
1075 Đâu con mình nó chằm đơng lại
Vốn đã đành lại lãi gấp đôi
Án khếp rồi chữ vàng rờ rờ
Kẻ làm con mà ở bất nhân
Kíp chày báo lại chần chần
1080 Tri thù chẳng sót muốn phần chẳng sai.
Hãy lắng tai nghe lời Chúa hứa
Ai hết lòng thảo hiếu mẹ cha
Sẽ ban phần thưởng này là
Sống lâu dưới thế để mà trả công.
1085 Về sau phúc trọng muôn phần
Chúa còn trả lại vô cùng hạp chi
Mấy lời hiếu tự phải ghi
Chôn lòng mà giữ chó khi nào rời.
Amen

II - NỮ TẮC THƯỜNG LỄ

1 Ôn trên gặp được hội lành
Cửu chu bốn bể thái bình âu ca
Quyền vàng trước án mở ra
Thấy câu Vô giáo thật là đau thương
5 Bút hoa chép để một chương
Gọi là Nữ tắc dạy phùng nữ nhi
Sinh mà không dạy khác gì
Như loài lục súc ngu si quê mùa
Dạy thì dạy lúc đầu sơ
10 Đang khi còn bé dạy thì dễ in

Lòng như giấy trắng nguyên tuyền
Ta mà muốn vẽ đồ đen khó gì
Nữ nhi bay cũng phải suy
Cá không ăn muối ắt thì cá ươn
15 Làm người có dạy mới khôn
Các điều dạy dỗ phải chôn vào lòng
Thứ nhất ta nói cho xong
Nữ nhi các việc ở trong cửa nhà
Tiên vãn thảo kính mẹ cha
20 Coi người như thể thật là Chúa dêu
Trong lòng ngoài miệng mọi điều
Việc làm lớn bé phải theo ý người
Hình dong nhan sắc vui tươi
Nói thưa thuận nhã những lời hoà nhu
25 Nói thì đừng nói tri tro
Dịu dàng nhẹ nhàng thân thưa chiềng bầy
Chớ đừng những tiếng giắt giây
Cũng đừng chót nhả đàm bầy nói lười
Cũng đừng nửa tiếng trêu người
30 Làm cực lòng người hiếu đạo ở đâu
Cũng đừng mặt ủ mày chau
Cũng đừng trừng trộ như màu tay đôi.
Nói đừng mắ m lợi mắ m môi
Nguyt lờm cha mẹ như đôi lứa mình
35 Đừng khoe mình có tài danh
Mà khinh cha mẹ hiền lành đần ngu
Mẹ cha có lỗi gì ru
Liệu chiều thân thi nhỏ to can người
Không nên nói thẳng nặng lời
40 Không nên riếc bách cho người tủ thân
Không nên xia xói xa gần
Không nên đay đả nhiều lần nói dai
Không nên nhắc lại cùng ai
Để cho người ngoài biết lỗi mẹ cha.
45 Người ngoài mà có nói ra
Thì ta che đậy mới là đạo con
Sự lành cha mẹ thì khen
Mẹ cha có lỗi không nên hờ gì
Còn khi đi trước mặt cha mẹ
50 Đừng hoành hành như thể vai trên
Cúi mình chân bước ron ren
Áo tà khép lại không nên loà xoà
Bằng khi cha mẹ dạy gì
Dù cho nặng nhọc tức thì phải vâng

55 Chẳng nên ngần ngại lần khân
Không nên trần trút tần ngần nói quanh.
Chẳng nên cãi là tỉnh tỉnh
Mẹ cha nói một thì mình đối hai
Không nên lấy lẽ mà nài

60 Chữa mình cho khỏi vâng lời mẹ cha
Chẳng nên chân giậm mày sa
Giùng giằng lưng búng hay là cãi đôi
Bề ngoài vâng vậy mà thôi
Trong lòng buồn giận lại rồi tri trắng

65 Đánh mèo đánh chó ném quăng
Té mâm hất bát vung văng như là
Ép tình vâng ý mẹ cha
Song còn cạnh khoẻ cho ra bụng mình
Vâng lời cho có lòng thành

70 Sai đi công việc về trình rằng xong
Mẹ cha gọi bảo dạ vâng
Chớ đừng ừ hử cũng đừng rằng ời
Nói năng đừng có cướp nhời
Để người dạy bảo đoạn rồi sẽ thừa

75 Cũng đừng đứng lạng lơ lơ
Để cha mẹ gạn mà chờ không xong.
Trong ngoài vâng có vui lòng
Họa là chút tích đền công sinh thành
Ở đây ta lại nói rành

80 Về điều giúp đỡ hộ hành mẹ cha
Sinh nuôi chín chữ thật là
Nhu trời như bể mà ta thị thường
Cho nên ta phải sẵn sàng
Đi thăm về viếng lòng thường phải ghi

85 Đồng quà tám bánh của gì
Bát canh bát giấm ta thì phải chăm
Ở sao cho tận hiếu tâm
Đền ơn cha mẹ ba năm nhọc nhằn.
Liệu đồ cung dưỡng ân cần

90 Đừng để người thiếu nửa phần sự chi.
Lòng người đã muốn tiếc gì
Lo toan hết sức để tùy người ung
Của ăn cơm nước thì bưng
Đừng nhờ người khác cũng đừng sai ai.

95 Khi người ăn uống được thời
Ta càng phải ép phải mời dùng thêm
Hằng ngày có ý mà xem
Của gì người thích người thêm muốn ăn

Thì ta lo liệu sắm sanh
100 Kiếm tìm cho sẵn để dành người xoi
Mùa hè nóng bức kia thời
Tìm đồ giải nhiệt để người khoẻ hơn
Xin người tắm giặt liên liên
Để cho mát mẻ trong cơn nắng nóng
105 Mùa đông là tiết lạnh lùng
Đồ ăn phải giữ để phòng ẩm hơi
Đông ken than lửa chớ rời
Ta đừng tiếc người công đức làm chi
Dù ta thiếu thốn bất kỳ
110 Miễn cha mẹ khoẻ được thì là hơn
Tán xương không đủ đền ơn
Mẹ cha khó nhọc chung thân vuổi mình
Làm sao cho xứng tình tình
Công ơn trời bể phần mình kê chi
115 Mẹ cha đang bận việc gì
Ta đừng có ngảnh mặt đi cho đành
Thấy liền chạy đến đỡ đần
Để cho cha mẹ yên thân ta mừng
Việc gì chân đỡ tay nâng
120 Gọi là một chút đền ơn gọi là
Áo quần cha mẹ thay ra
Rách thì khâu vá việc ta là thường
Chấy rận giặt giữ sửa sang
Giường chiếu người càng phải quét tước liên
125 Cha mẹ ta phải giữ gìn
Trên tay như ngọc chẳng nên nguôi lòng
Mẹ cha được sự thông dong
Hay là vui khác bề trong bề ngoài
Thì ta làm vui bằng hai
130 Để cho lòng người thêm sự vui hơn.
Bằng khi thấy người bần hãn
Xem ra sầu não vì cơn có gì
Thì ta an ủi tức thì
Tìm phương tìm kế giải đi cho người
135 Gian nan ta gặp ở đời
Giấu được thì giấu kéo người sinh lo
Liệu mà nuôi sức mẹ cha
Kéo người chóng già vì sự thương con.
Trên thương cha mẹ mà còn
140 Ở cùng làm một vuổi con hơn vàng
Cho nên ta phải giữ giàng
Kéo người biết được người càng khổ tâm.

Ta chơi cha mẹ mới mừng
Ta khóc cha mẹ ngập ngừng vuốt ta
145 Đêm đông giá ngắt như tờ
Năm canh không nhấp mậ mờ năm canh
Lòng thương khuôn đúc thiên thành
Thương con đến nỗi quên mình vì con
Sánh vuốt non cũng còn là kém
150 Sánh vuốt trời thỏm thềm đồng cân
Tán xương nghiền thịt đèn on
Họa là muôn một vài phân chãng là.
Thí thi ta nói qua qua
Nữ nhi phải nhớ đề mà đèn on
155 Thứ hai ta lại nói dần
Cách ăn nét ở về phần nữ nhi
Dậy dậy sớm, thức thức khuya
Chẳng kỳ việc gì dọn dẹp liền tay
Chẳng nên tìm chốn ngủ ngày
160 Chẳng nên tìm chốn đẩy đây đông dài
Chẳng nên vào ra nhà ai
Là khi cha mẹ không sai mình vào
Ở nhà xay lúa đâm bèo
Tầm tơ gạo thóc tùy chiều mẹ cha
165 Lọ tương lọ mắm lọ cà
Nồi niêu bát đĩa cùng là lọ dưa.
Chiếu chăn đồ vật trong nhà
Dọn đâu vào đấy mới là nữ nhi
Trâu bò gà lợn giống gì
170 Hễ mà tối đến tức thì phải coi
Cho ăn cho uống hẳn hoi
Chuồng chõi đóng rồi đầu đầy cho yên
Bếp kia càng phải giữ gìn
Chớ đừng hờ hững có phen cháy nhà
175 Rồi lên sửa giường mẹ cha
Cái chăn cái gối cùng là quạt tay
Phủ giường đuôi muối sắp bày
Những việc thế này là việc nữ nhi
Chị em đừng có khi thì
180 Tị nhau từ việc tí ti không làm
Cãi nhau dức lác ầm ầm
Người ngoài ai cũng nấp nom mà cười
Ở khôn mới gọi là người
Can gì lại để người ngoài cười ta
185 Làm cho mất tiếng mẹ cha
Người ta lại mục ta là người hư.

Chị em hoà thuận trong nhà
Việc nào việc ấy mới là chị em
Tị nhau nào thấy ai khen
190 Chẳng nên tị nạnh đừng kèn cựa nhau
Mẹ cha sầu khổ bởi vì
Chị em khi tị chạnh chẽ cùng nhau
Nữ nhi nét ở thật râu
Hoi mà chạm ý giận nhau vùng vằng
195 Trong lòng tích để chằng chằng
Mặt ngoài làm gượng như rằng vô tâm
Thực tình trong bụng vẫn căm
Nhớ dai đến mấy mươi năm vẫn còn
Quý ma ăn cướp linh hồn
200 Những người mà có trí khôn dường này
Nữ nhi buộc chỉ cổ tay
Chừa dứt tính này hồn xác mới trông
Lai còn tính khác chưa xong
Ấy là bất thuận bề trong bề ngoài
205 Chẳng ưa ai chẳng phục ai
Điều lành nhẽ phải gác tai mọi nhời.
Lấy mình là phải hơn người
Kẻ trên người dưới không ai bằng mình
Ấy là hình tối tằm Chúa phạt
210 Nữ nhi suy cho biết trước sau
Lại còn điều nữa phải âu
Là khi có khách ở đâu vào nhà
Khách quen thì ra chào qua
Rồi thì vào nhà khách lạ thì thôi.
215 Nữ nhi đừng có ra ngồi
Hóng chuyện cha mẹ cùng người khách kia
Nhiều khi thì lại nói đùa
Nói gianh cho chán a dua ra gì
Khách vào cha mẹ vắng thì
220 Khách quen đã vậy, lạ thì hỏi han
Lấy giầu mời khách ngồi ăn
Rồi tìm cha mẹ người thân thuộc mình
Đến mà trò chuyện phân minh
Rồi thì mình phải lánh mình vào trong.
225 Ấy là những khách đàn ông
Còn khách bà lão thì không can gì
Ta ra chào hỏi chớ chi
Đỡ nón cất gậy người đi, mời người
Lấy giầu lấy nước mời xoi
230 Rồi tìm cha mẹ để người nói năng.

Chẳng nên bỏ đày chạy vắng
Kêu người trách rằng vì tại mẹ cha
Sinh mà chẳng dạy hoá ra
Vô tình với khách tuổi già không hay.
235 Bởi ta cha mẹ chịu lây
Nữ nhi ngày rày phải liệu mà coi
Cha mẹ ngồi trò chuyện với khách
Cũng thấy người chọc vách nắp nom
Mắt đã dòm miệng còn lát xát
240 Gọi người nhà to tát từng tên
Nữ nhi ý tứ mới nên
Chẳng may người khách trùng tên người nhà
Lòng ngay ta gọi người nhà
Nhưng lòng khách thẹn hoá ra vô tình
245 Ai trách mình là phường nhi nữ
Oán trách này đổ cả mẹ cha
Nữ nhi mà ở khôn ra
Nở mặt cha mẹ như hoa tươi cười
Nữ nhi ở vụng đại thời
250 Mẹ cha chịu đủ mọi mùi tanh hôi
Việc nhà thu xếp đã rồi
Thì đừng có ngồi mách lẻo cùng ai
Tập tành nghề nghiệp vá may
Miệng ôn kinh bốn còn tay thì làm
255 Việc nhà mình đã nan kham
Con ăn đũa ở người làm phải thuê
Được công việc tại nữ nhi
Ăn ở khéo thì mọi việc mọi trôi
Miếng giàu bát nước hăn hoi
260 Người ta là người thân phận làm thuê
Chớ đừng ăn ở khát khe
Ra điều giữ dè thì lại thiệt hơn
Lạ gì lòng bụng thế gian
Ở ăn lắm cách gian ngoan với mình
265 Cách ở vì không đắc tình
Người ta đã gắt thì sinh thiệt nhiều
Đừng nghĩ rịt chân mà theo
Thì bắt làm nhiều công việc được đâu
Gì bằng ở trước có sau
270 Lòng thương làm đầu người cũng như ta
Thân mình nhờ bóng mẹ cha
Nay làm chúa nhà mai đã chắc chưa.
Cơ giờ nằng lại có mưa
Sáng làm con ở đến trưa chúa nhà

275 Lòng thương ta ở thật thà
Kéo lòng con ở cho ra chân thành
Lạt này buộc vững hơn đanh
Việc mình của mình nào phải lo chi
Chút thí thi độ chừng giọt mật
280 Ruồi tha hồ mà bắt mỗi tay
Lọ là lát sát thâu ngày
Lọ là quát tháo những mây với tao.
Giấm chua đầy bát dạt dào
Đổ thấy ruồi nào một cái ví ve
285 Nữ nhi trôi giạt như bè
Chắc đâu mà hẳn giàu nghèo mai sau
Trong nhà còn nổ chị dâu
Nhiều khi nó cũng làm rầu mẹ cha
Nữ nhi phải ở cho hoà
290 Kéo rồi eo óc sinh ra nhiều điều
Động thì nó lại rao rêu
Ít xít ra nhiều nói có nói không
Nữ nhi là chị em chồng
Nếu nghe nó nói mà không nhin thì
295 Làm cho danh tiếng hư đi
Nay đôi mai chối tiếng chê muôn đời
Nữ nhi biết nhin thì thôi
Bớt vô số truyện tanh hôi trong nhà
Dặn thêm một điều nữa là
300 Ăn mỳ mà có vào nhà xin ăn
Nữ nhi đừng có bần hãn
Cho thì vui vẻ đừng ngần ngại chi
Nói đừng ra cung cách gì
Như là khinh dễ thế thì mới khôn
305 Nói năng đừng có đuôi dòn
Ăn mỳ cực bụng không khôn đâu mà
Nhất là những kẻ tuổi già
Thấy người nghĩ đến thân ta mới là
Thứ ba là khi đi ra
310 Tức thì vâng ý mẹ cha đã truyền
Lúc này ta phải giữ gìn
Xong việc thì liền về trình người ngay
Không nên ngồi đứng đấy đây
Chuyện trò hành tói cả ngày như ai
315 Chân đi phải bước khoan thai
Chẳng nên chạy vội áo ngoài phát phơ
Áo tà bay đã như cờ
Tóc đầu bay ngược như là bông lau

Nữ nhi có ý trước sau
320 Mẹ cha có bảo đi đâu việc gì
Vào nhà mà nói tôn ti
Chớ đứng xông xông khác gì mõ rao
Khi đã vào sân thì gọi
Ai trong nhà, tôi hỏi chuyện này
325 Chớ đừng cất lên vào ngay
Khác nào như đứa trộm ngày
Nữ nhi cũng đũa tính quen
Gian vật táy máy không nên bao giờ
Thường tình ai chẳng là ngờ
330 Minh vào rồi thấy mất đồ người ta.
Nhiều khi sinh chuyện đôi tra
Làm cho cực bụng mẹ cha vì mình
Nữ nhi giữ tính gian tình
Ấu là chẳng giữ tiếng mình được đâu
335 Ngoài đảng bầu bạn gặp nhau
Thì đừng bá cổ bá đầu mà đi
Chuyện trò cười cợt vang rì
Đuổi nhau mà đấm thật thì không nên
Bằng khi gặp kẻ vai trên
340 Ông bà chú bác thế quyền già nua
Lượm tay đứng tránh chào thưa
Hơi mình phải biết ai ưa đâu mà
Tránh đảng ta phải tránh xa
Tránh bên cuối gió mới là nữ nhi
345 Bằng khi người hỏi chuyện gì
Mặt đừng nhìn mặt nhiều khi khó lòng
Mình nhìn mặt, hơi mình xông
Mũi người khó chịu mình không ra gì
Mặt mình cúi xuống thí thi
350 Mặt mình cúi xuống hơi đi ra ngoài
Đừng như ai, éo le chống nạnh
Nói lại cười đong đánh lẳng lơ
Vả chẳng đừng có thờ ơ
Thấy người mang nặng bây giờ đỡ ngay
355 Cối giầu người giữ trong tay
Ta đâm đỡ giúp người rày quân chi
Đoạn rồi ta đừng có đi
Để người đi trước ta thì theo sau
Nhường đảng cất nón cúi đầu
360 Dịu dàng nhiệm nhặt tỏ màu kính cung
Ngoài đảng đừng chạy rông rông
Mắt kia để trán mà không trông đảng

Cũng đừng nói chuyện rang rang
Nói năng thùy mị nghiêm trang mới là
365 Người nào mà có gặp ta
Quen thì chào hỏi, lạ thì làm thinh
Song mà mình có ý mình
Dừng chân một bước kẻo sinh khó lòng
Điều này bảo cả cho xong
370 Gặp người tàn tật xin rộng đày thì
Cho rằng già cả bất kỳ
Mù què điếc thấy thì phải thương
Dùng dang tay để đón đường
Cũng đừng làm hổ mà càng không nên
375 Ra như cười nhạo người hèn
Nhất là khí khâm không nên bao giờ
Thân mình mình đã chắc chưa
Hắn là không chắc đừng lừa người đi.
Đứng mà coi kiến bò miệng chén
380 Mấy mươi năm mà hẹn cho lâu
Lưới giời chắc đã thoát đâu
Bị khinh mà lại theo sau tức thì
Nữ nhi ta bảo nữ nhi
Khôn thì phải nhớ phải ghi đừng thường.
385 Ấy là những việc ngoài đường
Còn điều ăn uống lại càng phải lo
Ngồi đừng ngồi trước người ta
Mâm ăn thì phải ngồi xa ít nhiều
Ngồi đừng cặp lấy nồi niêu
390 Đũa thì lựa chiều cần phải phân hai
Của ngon đừng có gấp hoài
Để người gấp trước thì mình sẽ hay.
Khi ăn đũa cầm trong tay
Đừng quay đánh chó điều này lưu tâm.
395 Húp canh để đũa xuống mâm
Đừng có vừa cầm vừa húp lom nhom
Còn khi đưa bát xới cơm
Đũa thì để xuống trên mâm đừng cầm.
Và chằng đừng có để nằm
400 Xuống ngay trên chiến để mâm mới là
Có nhiều những thứ đàn bà
Đánh con đầu đũa thật là tục thô
Húp thì đừng có húp lùa
Húp sao như thế là khua bát nồi
405 Và thì đừng có và lôi
Và và cặp ríp không rồi kịp nhai

Má phùng trợn mắt và hoài
Và lấy và để rồi nhai trợn trừng
Nuốt nuốt ừng ực tráo trung
410 Nói năng chồm chảm thậm chung là rầu
Xoi xói cắm cỏ cắm đầu
Hăm hăm như thế điều hâu đóp mồi
Ra công ra sức mà giồi
Nuốt vào chẳng được nghẹn rồi nhả ra
415 Thật là lắm nét xấu xa
Gặm gạp mút mát như là trẻ con
Rầm xương rau ráu khen ngon
Nhần đi mút lại đã mòn chưa tha
Trong mâm dù có mẹ cha
420 Vội vàng sấp ngửa chẳng chờ đợi ai
Nhiều khi vừa ăn vừa cười
Phun cơm phun nước ra ngoài như trôi
Khi ăn đừng có trém mồi
Chép miệng mình rồi trông miệng người ta
425 Khi ăn đừng có dang ca
Thấy người ngả đĩa thì ta theo người.
Khi ăn cũng phải trông nồi
Thấy mà đã hết thì thôi đừng đòi.
Khi ăn phải giữ hăn hoi
430 Hột cơm rơi rụng khéo rơi ra ngoài
Đã rơi thì phải nhặt ngay
Cứ mâm mà để đừng coi thị thường.
Khi ăn hãy cứ cà tương
Còn đồ mỹ vị cao lương để nhường.
435 Đồ ăn phải gấp nhẹ nhàng
Chẳng nên gấp vội kéo thường bán vắng
Của mình cẩn giờ dẫu rãng
Phải giữ, chớ đừng để vào đĩa chung
Điều này dặn cả cho xong
440 Là đừng gấp thịt còn xương để người
Cũng còn có thứ hư đời
Cá gấp cả khúc để vùi bát cơm
Thiếu gì những giống tham ăn
Mâm mình đã vậy còn ham mâm người
445 No lòng đói mắt như cười
Chập chùng lăm lét mâm người không nên
No đến cổ mắt còn thềm
Cũng người đói miệng thấy đem của gì
Nước miệng ứa ra rì rì
450 Nuốt vào ừng ực làm chi thế mà

Đói mắt là sự xấu xa
Đói miệng lại xấu bằng ba rành rành
Nói thanh thanh lắm người không hiểu
Nói rõ ràng ra kiêu nhạo chơi
455 Đồ ăn chưa tiếp đến nơi
Giơ tay mà vờ nghển cổ trông theo
Nữ nhi tính khác cũng nhiều
Tính hay ăn vụng là điều xấu xa.
Làm cho mất tiếng mẹ cha
460 Làm cho cả lũ đàn bà chịu lây
Ăn chi ăn đắng ăn cay
Bia miệng tiếng này có đáng hay chẳng.
Lại còn cái việc xia răng
Thì ta phải giữ chớ đừng hờ môi
465 Hờ ra như thế là phơ
Nhe ra như thế là ngòi nát ai
Tăm ta đã xia răng rồi
Đừng rửa bát nước, đừng chùi áo ta
Miệng mình súc đoạn nhỏ ra
470 Chẳng nên nuốt ực người ta rùng mình
Chân răng có mắc tính tình
Dù là thịt cá thì mình vất đi
Đừng xem đừng gửi làm chi
Cũng có người thì bỏ miệng nuốt trơn.
475 Quê mùa lắm thói chan chan
Kể sao cho hết muôn vàn thói quê
Cũng đừng răng chẳng xia chi
Miệng hôi như bọ, bọ gì bọ hung
Tay cầm bát nước không xong
480 Tay cầm bát nước mắt trông mọi người
Làm cho đổ té mọi nơi
Làm cho hắt phải mọi người chung quanh
Tay cầm bát nước chưa sành
Cắm ngón tay mình vào bát nước thôi
485 Điều này chẳng những khó coi
Người ta thấy tởm thì thôi uống gì
Nể thì súc miệng thí thí
Không thì lại hắt đổ đi tức thì
Uống nước thì uống êm đi
490 Chẳng nên ông ọc sặc thì làm sao
Sặc thì chẳng kỳ nơi nào
Bắn phun bậy bạ phun vào người ta
Khi mà súc miệng nhổ ra
Nhỏ cho nhiệm nhặt kéo mà phải ai

495 Nhỏ vọt thì nó bắn hoài
Bắn văng bắn vãi mọi nơi bất kỳ
Điều này dặn nhỏ nữ nhi
Chôn lòng mà giữ chớ khi nào rời.
Rượu nồng chờ đúng tỉnh hơi
500 Cho rằng bạn hữu ép mời chớ nghe
Mình là thân phận nữ nhi
Say tỉnh bất kỳ miệng thế mĩa mai
Chớ có liêu mình ném thử
Muru ma qui nó rử dần dần
505 Thương thân phải liệu lấy thân
Một nặng một nhẹ phải phân bác chi
Thứ tư ta nói cách đi
Để mà dạy bảo nữ nhi kéo làm.
Đi thì đừng chạy sầm sầm
510 Cũng đừng thùng thẳng đừng trâm trệ chi.
Khoan thai nhẹ nhàng mà đi
Một vừa hai phải thế thì mới hay
Mau thì quần áo nó bay
Đi mau như thế là người lẳng lơ
515 Chậm thì lưng thùng lờ đờ
Mau quá chậm quá cũng là khó xem.
Bước thì phải bước cho êm
Nhảy như chân sáo không nên bao giờ
Đàng tròn phải giữ mà dò
520 Nữ nhi mà ngã ra trò miệng bia
Mặt mình bằng phẳng mà đi
Không nên cúi mặt làm chi như là
Mắt thì cũng phải coi xa
Chôn cao chôn thấp kéo mà vấp chãng
525 Nhảy qua chỗ lội thì đừng
Kéo mà trượt ngã cho rằng đã quen.
Nữ nhi mà nhảy không nên
Chẳng may mà ngã thì hèn thân danh.
Sâu nông lội vát cho đành
530 Chớ có cậy mình tài nhảy làm chi
Chạy gần cũng phải chừa đi
Chạy gần như thế còn gì nét na
Gặp ai thì phải tránh xa
Chẳng nên đạp gót người ta tức mình
535 Đi đừng bắt chước như hình
Người què đi lặc lại sinh ra què
Giành đàng phải giữ chớ hề
Đàn bà như thế là người thanh lâu

Đi thì đừng vịn vai nhau
540 Phải đi kẻ trước người sau mới là
Chị em có đi xiết qua
Đừng chơi mà đẩy người ta giữa đường
Đuổi nhau chí đấm cũng thường
Đứa mà chơi thế là phường trẻ con
545 Đi thì quần áo gọn gàng
Kéo hoặc nhớ nhàng lại chẳng tiện chằng
Đứng thì phải đứng cho bằng
Đừng có lệch lạc cũng đừng éo le
Bên tường chân chớ gác kê
550 Đàn bà như thế kẻ chê người cười.
Đứng thì đừng dựa vào ai
Đứng ngay ra ngoài bằng phẳng nghiêm trang
Cũng đừng đứng dựa bên tường
Cũng đừng chống nạnh tay ngay lưng mình
555 Gặp ai có hỏi sự tình
Đứng mà thưa chuyện thì đừng ngảnh lưng
Ngảnh lưng như thế là khinh
Đứng ngảnh mặt mình thưa chuyện hăn hoi
Chân đừng chũi đất mà chơi
560 Chân vò chân đạp thật thời nhà quê
Đứng thì phải đứng chỉnh tề
Hai tay đừng có vờ vờ cái gì
Hai tay chấp tại đề huề
Để xuôi trước ngực thế thì dễ coi
565 Đứng thì đừng có vờn vai
Cũng đừng ngáp dài giạy mắt bẻ tay
Nữ nhi thường có chứng này
Là khi ai gọi đến đây bảo gì
Đến lưng quay lại tức thì
570 Mặt quay vào vách tay thì bấm chơi.
Đứng thì chẳng đứng ra ngoài
Đứng vào xó nắp như người hú tim
Đứng thì phải đứng cho yên
Đứng mà cựa động chẳng nên bao giờ
575 Héch chân gãi ngựa phải chừa
Héch chân gãi ngựa thật là người hư
Đứng yên đừng có gãi xoa
Cũng đừng táy máy thế mà hư thân
Nói sao cho hết chan chan
580 Những điều thô tục thế gian thật nhiều
Cũng đừng trèo cây cao chót vót
Bút quả ăn ngon ngọt như không

Mình trèo mười mắt người trông
Thẹn không chả biết hay không mà trèo
585 Thứ năm ta nói đến điều:
Nữ nhi thật nhiều đũa ngồi dở dang
Ngồi đừng ngồi như chảo chàng
Cũng đừng ngồi xỏm mà càng khó coi
Ngồi cho đĩnh đạc hẳn hoi
590 Chớ đừng ngồi xỏm kéo người nhỡ ra
Ngồi đừng chân duỗi chân co
Ngồi đừng lằng láo như trò trẻ con
Ngồi đừng hai gối bó tròn
Ngồi đừng xoay xở trông nom người ngoài
595 Ngồi đừng chân duỗi cả hai
Cũng có người ngồi chân bỏ đưa đu
Đừng ngồi chồm chồm bao giờ
Đừng ngồi chống nạnh thế mà không xong
Đừng ngồi bậc cửa mà trông
600 Đừng ngồi mà lấy tay nâng đỡ cằm
Đừng ngồi mặt mũi sa sầm
N như buồn như giận mà căm chuyện gì
Ngồi đừng có gánh mặt đi
Ra như kiêu hãnh vậy thì khó coi
605 Ngồi đừng vác mặt trông giời
Vác mặt như thế là người kiêu căng
Ngồi đừng trông vách như rằng
Không thềm nói chuyện lằng xằng dơ tai
Ngồi đừng ngáp ợ vượn vai
610 Vặt mình bẻ đốt ngón tay làm gì
Ngồi đừng vo tay làm chi
Cũng có khi thì vạch đất mà chơi
Khi ngồi quần áo hẳn hoi
Ở cho nhiệm nhặt, lồi thồi thì đừng
615 Khi ngồi đừng có quay lưng
Những điều thể ấy thì đừng, chừa đi
Nghe rằng cũng có nữ nhi
Vặt chân chữ ngũ phông thì không không.
Ngồi đừng ngồi vuồi đàn ông
620 Phải giữ cho lăm ra công mới hòng
Điều này nữ nhi làm lòng
Đừng ngồi kê gác không xong đâu mà
Vách cột cũng phải tránh ra
Ngồi nấp vách cột ấy là người ngu
625 Ngồi đừng dựa dẫm người ta
Ngồi đừng trò chuyện đàn bà đàn ông

Ngồi đừng ngồi ngã vào lòng
Hay gục xuống bên hông người nào
Ngồi đừng nói chuyện thì thảo
630 Ngồi đừng bắch chí trông nhau mà cười
Ngồi đừng liếc trộm trông người
Nhất là hóng chuyện người thời xấu xa
Ngồi đừng đầu rũ phát phơ
Ngồi đừng áp mặt người ta bao giờ
635 Ngồi đừng ra dáng ngời thừ
Mắt trông đờ đẫn như là người ngây
Ngồi đừng tranh chốn đấđ đây
Ngồi đừng chỉ trỏ, vén tay như là
Ngồi đừng mê chấđ đầu mà
640 Cũng đừng vuốt rận bên tà áo kia
Ngồi đừng cắđ mặt sì sì
Dù mà có hỏi lời gì không thừa
Thói này là những thói quē
Kể sao cho hết nữ nhi phải chừa.
645 Thứ sáu lời nói phải dē
Chắđ nên vội nói kẻ chē người cười
Nhời nói trọng hơn vàng mười
Giữ đượđ nhời nói là người khôn ngoan
Mắt ta ta thấy chan chan
650 Vì một nhời nói mà tan cửa nhà
Thánh hiền ví nó như là
Một tàn lửa chấđ lan ra cả rừng
Sên so của cái thì đừng
Sên so nhời nói thì mừng hỡi ai.
655 Hay nói thì tại hay sai
Nghĩ cho chín nhời mà nói phân minh
Đã nói thì vững như đanh
Nói cho rõ ràng nói úp mở chi
Nói gì phải nói khiêm ti
660 Chớ đừng trụng trợn làm chi như là
Cũng đừng cãi bạnh cổ ra
Đừng gianh nhời nói mới là người khôn
Nói đừng như thể là phun
Bọt rấđ ðùng ðùng vắđ vắđ mãi ra.
665 Minh là thân phậđ đàn bà
Nói năng như thể còn ra giống gì
Cũng đừng nói mát chiếđ chi
Đâm hông chọi mệđ ta thì phải kiēđ
Nhời nói phải nói phân miēđ
670 Mĩa mai cạnh khoé không nên bao giờ.

Cũng đừng nói bóng xa xa
Đề mà chọc tức người ta làm gì
Nói đừng xia xói làm chi
Nói cho nhiệm nhặt thể thì là hơn
675 Nói đừng thớ lợ gian ngoan
Nói đừng ton hót mà toan lừa người
Mập mờ ý tứ phân đôi
Ấy là những nhời ta phải chừa đi.
Phình phờ nịnh nọt vợ về
680 Nữ nhi phải giữ nói chi nhiều điều
Ba hoa múa mép lựa chiều
Ngọt nhạt đòn thót là điều không hay
Nói đừng nói như cung rên
Nói mà xếu méu không nên bao giờ.
685 Cũng nhiều những thứ đàn bà
Nói nói khóc khóc như là giống ma
Nói cho chính đích thật thà
Nói cho đĩnh đạt mới là người khôn
Nói đừng những tiếng gian ngoan
690 Ấy tà chước quỷ Sa-tan nó bày
Nói thì phải nói thật ngay
Cho rằng mộc mạc cũng hay mới là
Nói dối là sự xấu xa
Nói chơi nói thật cũng là người hư.
695 Không nên nói dối pha trò
Không nên thêm đặt để cho người cười
Dù mà nói dối một nhời
Được cả và trời sánh cũng bằng không
Phương chi nói dối chủ lòng
700 Cho người phải thiệt của công muôn vàn
Những người nói dối là con
Quý ma tên gọi Satan rành rành
Ấy là nhời nói Thánh Kinh
Nữ nhi giữ mình đừng có dối chi
705 Dối thì chẳng sinh ích gì
Làm cho ma quỷ thấy thì hay ru.
Còn về những tiếng gièm pha
Nó làm tan cửa nát nhà chưa xong
Nó làm phân rẽ vợ chồng
710 Nó làm sinh lòng thù oán ghét nhau
Lưỡi nó sắc hơn dao cau
Hai bên cùng sắc chém đầu cũng là
Chém toan cho đứt đôi ra
Tình nghĩa ông bà bố mẹ chồng con

715 Độc sao hơn nọc rắn phun
Làm cho người sống mà chôn nhau hoài
Giây tình nó chém làm hai
Ốn nghĩa không nài một lát như không.
Thiên đàng mà cũng không xong

720 Chúa Lờ ma quỷ nó cùng ghen tương
Chôn địa đường là nơi vui vẻ
Chúa Lờ thương dựng để nuôi ta
Quý ma nó cũng gièm pha
Làm cho phải đuổi ngay ra phàm trần.

725 Hỡi người giọng lưỡi bắt nhân
Phải coi mà giữ lấy thân kẻ mà
Người mà sao kém giống ma
Ma thì nó chỉ gièm pha vuối người
Còn như chúng bạn nó thời

730 Một lòng một ý lộn đời cùng nhau
Nữ nhi ai nấy phải âu
Tội đổ trên đầu hồn xác cũng hư
Kẻ mà có tính gièm pha
Lưỡi đà lắt léo như là bàn tay

735 Dở thì nó nói ra hay
Sự vui nói tẻ cho say sưa lòng.
Mặt thì bằng phẳng như không
Chẳng hề tỏ dấu trong lòng ghét yêu
Những mưu chước nó thật nhiều

740 Nó lựa trăm chiêu lừa lọc cho xong
Yêu mà nên ghét như không
Nhất là mẹ chồng vuối lại nàng dâu.
Thế gian các nước đầu đầu
Có người thể ấy đã hầu hư đi

745 Nước làng họ mạc phùng phe
Ân tình nghĩa thiết hắt đi như là
Mẹ cha con cháu ông bà
Thương yêu khi trước rầy ra ghét rồi
Lại còn có thứ dở hơi

750 Chị em chúng bạn lựa đôi với mình
Thấy ai mà đã rắp ranh
Có người dạm hỏi liệu vành lóng nghe
Biết rồi giờ giọng gièm chê
Trăm trêu nghìn gở chỉ vì máu ghen

755 Sợ rằng mình ế cho nên
Tìm điều tìm cách nói xiên nói xàng
Nghe mà chúng bạn giùng giăng
Ruột như lửa chất mặt hình mo ngâm.

Đề lòng chưa biết mấy năm
760 Kẻ hỏi người lấy giận ngâm cả hai
Tai mình những để nhà người
Chực rình nghe ngóng thấy hơi tiếng gì
Ra như bất thuận thí thi
Liên mừng liền thích liền đi khao liền
765 Tính này trái sự tự nhiên
Nữ nhi ai có thì khuyên rằng đừng
Chút than lửa cháy cả rừng
Ấy là nhờ nói giữ đừng nói nhăng
Nữ nhi vẫn có thói thường
770 Nói hành nói tở lại càng không nên
Ngồi lê mách lẻo thói quen
Nói hay bép xép thì hèn mà hư
Trước thì còn nói người ta
Sau nói ông bà bố mẹ chồng con
775 Dở hay thì cũng bởi bòn
Lần ra hết ruột hết gan cho người.
Nữ nhi khuyên phải giữ nhờ
Chớ đừng bép xép mỏng môi hót thừa
Chê ai thì cũng phải chừa
780 Việc mình mình giữ nói chi việc người
Đuốc cầm lọ soi chân ai
Chân mình tri trít đó rồi thì sao
Mắt mình bụi điếu con sào
Lại còn vạch mắt người nào làm chi
785 Yêu ai bởi móc thí thi
Khen lao cho hết cũng khi đặt điều
Ghét ai vùi dập trăm chiều
Người ấy có nhiều sự tốt cũng thầy.
Ai khen đầu lác quày quày
790 Khó mặt châu mày bữu mỏ giề môi
Cũng đừng bụng độc có giò
Ghét mà nói nhờ tô bốc yêu đương
Giận mà cười khạch rang rang
Cười đau hơn khóc rõ ràng ai ôi
795 Nữ nhi ai nấy phải coi
Đừng bắt chước người ăn nói đong đưa
Khoe khoang đừng nói bao giờ
Lại cũng phải chừa giọng nói tở ta
Cũng đừng nhờ nói sai ngoa
800 Nay đôi mai chối người ta khinh mình
Rộng miệng cả tiếng ai khinh
Nói thì mình lại tức mình mình thôi.

Gì bằng nhờ nói hẳn hoi
Nói cung đồng đánh ai coi ra gì
805 Khôn ngoan chẳng khỏi thật thà
Những thứ đàn bà nói lắm ai ưa.
Nói đừng như chó cắn ma
Đừng nói xô bồ lắm lợi lắm môi
Cũng đừng chưa nói đã cười
810 Cũng đừng tùm tùm trông người không xong.
Cũng đừng rán mắt mà trông
Cũng đừng cột giễu gió trăng nửa nhờ
Cũng đừng nói nói cười cười
Đàn bà chót nhả là người tính hư.
815 Thứ bảy ta nói bây giờ:
Dạy cho cách mặt kéo người dở dang
Nữ nhi quần áo nghiêm trang
Ở cho nhiệm nhặt gọn gàng chớ chi
Áo quần đừng có vuốt ve
820 Cũng đừng ngắm nghía làm chi dở tuồng.
Cũng đừng chải chuốt điểm trang
Cũng đừng ăn mặc phô phang làm gì
Cũng đừng làm dáng tốt chi
Người ta yêu chuộng chi vì nét na
825 Chẳng vì mớ bảy mớ ba
Chẳng vì róng rảy lượt là thế đâu
Nữ nhi như thế ai cầu
Thiên hạ lác đầu bĩu mỏ chê thêm
Mặc cho ý tứ mới nên
830 Làm sao cho xứng đừng quên bậc mình
Nhà khó thì đừng sắm sanh
Quần là áo lượt như hình giàu sang.
Sòng nâu vải gộc là thường
Miễn là sạch sẽ gọn gàng là hơn.
835 Đói cho sạch rách cho thơm
Là lời tục ngữ phương ngôn rành rành
Mặc đừng mặc quá bậc mình
Chẳng ai khen tốt, lại khinh hơn nhiều.
Nhà ta có phải nhà giàu
840 Cũng đừng loè loẹt đua nhau làm gì
Mớ này mớ khác làm chi
Người ta yêu chuộng có vì áo đâu
Cho rằng ta mặc sòng nâu
Ta mà có nét người âu yếm nhiều
845 Người ta chẳng quý chi điều
Áo tốt có nhiều tính nét lẳng lơ

Chẳng ưa mà lại càng dơ
Những thứ đàn bà róng rẩy vuốt ve
Mặc sao đừng để ai chê
850 Chẳng nên bệ rạc đừng khoe khoang gì
Một vừa hai phải chớ chi
Trong nhà khá thì sắm sửa cũng hay
Áo này áo khác đổi thay
Cũng phải có ngày áo khác tốt hơn
855 Là ngày khánh hạ hỉ hoan
Đến mừng cha mẹ chúc thêm tuổi người
Cùng ngày lễ trọng kia thời
Mặc cho phải thể con người mới hay
Lại khi chịu lễ chính ngày
860 Những lúc thế này áo tốt để chi
Giàu thì vóc lĩnh lượt the
Mớ này để mặc mới kia để dành.
Khó thì sồi vải đã đành
Tấm cũ ta mặc tấm lành cất đi
865 Mặc này ta cũng phải tùy
Tùng ngày từng lúc từng khi mà dùng
Chẳng nên quần dài áo chùng
Mọi giờ mọi lúc dơ tuồng hời ai
Không nên vành cánh hoa tai
870 Không nên nhẫn hoãn trâm cài làm chi
Hồ phách đeo nặng như chì
Cổ vòng kia cũng ích gì mà mang
Những người ăn mặc phô phang
Ra như đài điểm lại càng khó xem.
875 Xác xơ thì cũng không nên
Xác xơ rách rưới thì hèn thân danh
Khó khăn chịu vậy cũng đành
Nhà mà có khá sắm sanh được thì
Đừng xười xinh quá làm chi
880 Phải lựa phải tùy vừa phải mới xong
Cũng đừng đội áo chạy rong
Ở trần trụi trụi mà không thẹn gì
Cũng người áo chẳng cài khuy
Áo quần xộc xếch thật thì khó xem
885 Áo phanh hóng mát không nên
Nữ nhi vẫn có thói quen ấy thường
Mặc thì léch xếch lang xang
Chẳng điều nhiệm nhặt hờ hang như là
Minh là thân phận đàn bà
890 Lôi thôi như thế người ta chê cười

Mặc thì phải giữ ai ôi
Đừng xa hoa quá thì thôi can gì
Cũng đừng lam lũ làm chi
Bạc ta ta tùy vừa phải thì thôi
895 Nói cho rồi, khôn thay đeo nhẫn
Thấy nhiều người vốn vẫn làm thuê
Tóc thì quấn rút rẽ tre
Thế mà kẻ nhè đeo nhẫn lôi thôi.
Lại còn điều khác khó coi
900 Yếm thắt hai dải bỏ mai ra ngoài
Ngắm sau ngắm trước ngắm hoài
Ngắm rồi lấm lét nào ai phải lòng
Đừng cón cong họ cười nhi nữ
Rầy về sau phải trừ đi thôi
905 Cũng đừng ngắm nghĩa chán rồi
Dòm vào chum nước mà soi mặt mình.
Mặt mo ngâm đã chường phềnh
Mắm rắng đẹp nhất mặt mình ai hơn
Lại người lấy cát đánh chân
910 Da cóc vẫn đánh chung thân nhẵn gì
Càng đánh lại càng xù xì
Đá bọt mà kỳ nhau hãy hoàn nhau
Tốt da xấu nét ai yêu
Xấu da tốt nét dễ xiêu lòng người.
915 Thế gian mười mắt trông mười
Trông về cái nét con người mà thôi.
Thứ tám nữ nhi hãy coi
Việc làm phải tập hần hoi bạc mình
Thối cơm nấu cá nấu canh
920 Đừng khô đừng sống đừng tanh các mùi
Gạo thì phải lấy tùy nôi
Nấu canh nấu cá nếm coi cho vừa
Nấu cá thì có của chua
Nấu canh mắm muối cho vừa ngọt thôi
925 Cá thì đánh lẫn tanh hôi
Canh thì mặn chát nửa nôi làm sao
Chẳng nên bắt chước người nào
Tay đang gỡ cá chùi vào quần kia
Hay là vắt mũi tiểu nhi
930 Đoạn rồi gỡ cá làm chi tởm mà
Bản thiêu thay thứ đàn bà
Làm ăn như thế thật là người hư.
Làm tương làm mắm muối dưa
Nữ nhi làm lấy còn chờ đợi ai

935 Muối cà ta cũng phải coi
Không có nữa rồi ủng thối ai ăn.
Ấy là những việc nữ nhân,
Tập tành cho biết ân cần mới xong
Người làm, mình để mắt trông

940 Hỏi han cho biết là chừng mực nao
Đậu tương rang phải thế nào
Mốc thì phải ủ làm sao mấy ngày
Mực làm phải học cho hay
Dưa mắm cũng rầy, không phải thường đâu.

945 Hỏi han biết mực muối dưa
Sao cho vừa vụn mới hầu được nao
Mắm kia phải làm thế nào
Cà thì phải muối làm sao học đòi
Mắm tương đừng có để mùi

950 Dưa khú cà ủng thì thối còn gì
Nhũ thêm mấy việc nữ nhi
Vá may không biết nhiều khi nhờ nhàng
Quần mình không nhẽ rằng mang
Mượn người khác vá hở hang lắm mà.

955 Đường kim mũi chỉ đàn bà
Nhiều khi đã thấy như là đĩa ngoi
Thôi thì học lấy cho rồi
Khéo người làm thợ vụng tôi vá quần
Khỏi điều xấu hổ đến thân

960 Khỏi điều chê trách đến thân rằng lười
Vá may vải lụa nái sồi
Đẩn đo kích thước vấn dài kéo hư
Cửu canh thấy chớ hững hờ
Phải chăm học biết để mà phòng thân

965 Không hay thì phải học dần
Tay go tay khổ ân cần phải coi.
ống suốt cũng phải học đòi
Tay sa tay cán phải coi theo người
Tơ ươm chỉ rút tằm nuôi

970 Nữ nhi học đòi cho biết mới xong
Còn như chợ búa bán đong
Tay thúng tay đấu cũng không nên thường.
Mặt cân đồng lạng phải tường
Vì ta cũng thường nhiều lúc bán đong.

975 Đi buôn dù chẳng chủ lòng
Nhưng làm hàng xáo mà không biết gì
Nhẽ rằng vác thúng chạy đi
Cậy nhờ người khác đong thì dở dang.

Đây ta đây chiếu là thường
980 Xe gai chẻ cói cũng đừng làm ngo
Học đòi công việc nhà quê
Cho đủ mọi nghề tùy thể làm ăn
Biết nghề thì mới ấm thân
Phòng khi lỡ bước gian truân chẳng là
985 Cây gặt nhỏ mạ cày bừa
Tập tành cho biết mới là nữ nhi
Giàu thì coi sóc chớ chi
Khó thì làm mướn làm thuê nuôi mình.
Mấy nhời nhủ bảo đình ninh
990 Nữ nhi phải nhớ đừng khinh đừng thường.
Kìa người chết đói đầy đường
Vi không muốn học nghề thường làm ăn
Hỡi người thân phận nữ nhân,
Thức khuya dậy sớm ân cần mới xong
995 Các việc phải biết làm lòng:
Giàu thì giống giả ở trong tôi đòi
Việc nào việc nấy hãy hoi
Chớ đừng lừa lăm mà rồi hư thân
Ở ăn mực thước kiện cần
1000 Biết đàng dè dặt tiện tần mới xong.
Ăn đừng đùa đẩy hoang toàng,
Bữa nay đã vậy biết rằng bữa mai
Chớ đừng bắt chước như ai
Có liều có mực đừng sai mới là.
1005 Nữ nhi thân phận đàn bà
Có ngăn có nắp mới là nữ nhi
Những người hoang hoét kể chi
Kiến bò miệng chén rồi thì thấy ngay
Nữ nhi giữ ba điều này:
1010 Một là đừng có lừa thầy dồng dãi
Hai là đừng hoang như ai
Quan vắn quan dài một bữa sửa tron
Ba là dè dặt kiệm cần
Giữ ba điều ấy thì thân mới toàn
1015 Những điều đã bảo đừng quên
Nữ nhi phải nhớ mà in vào lòng.
Amen